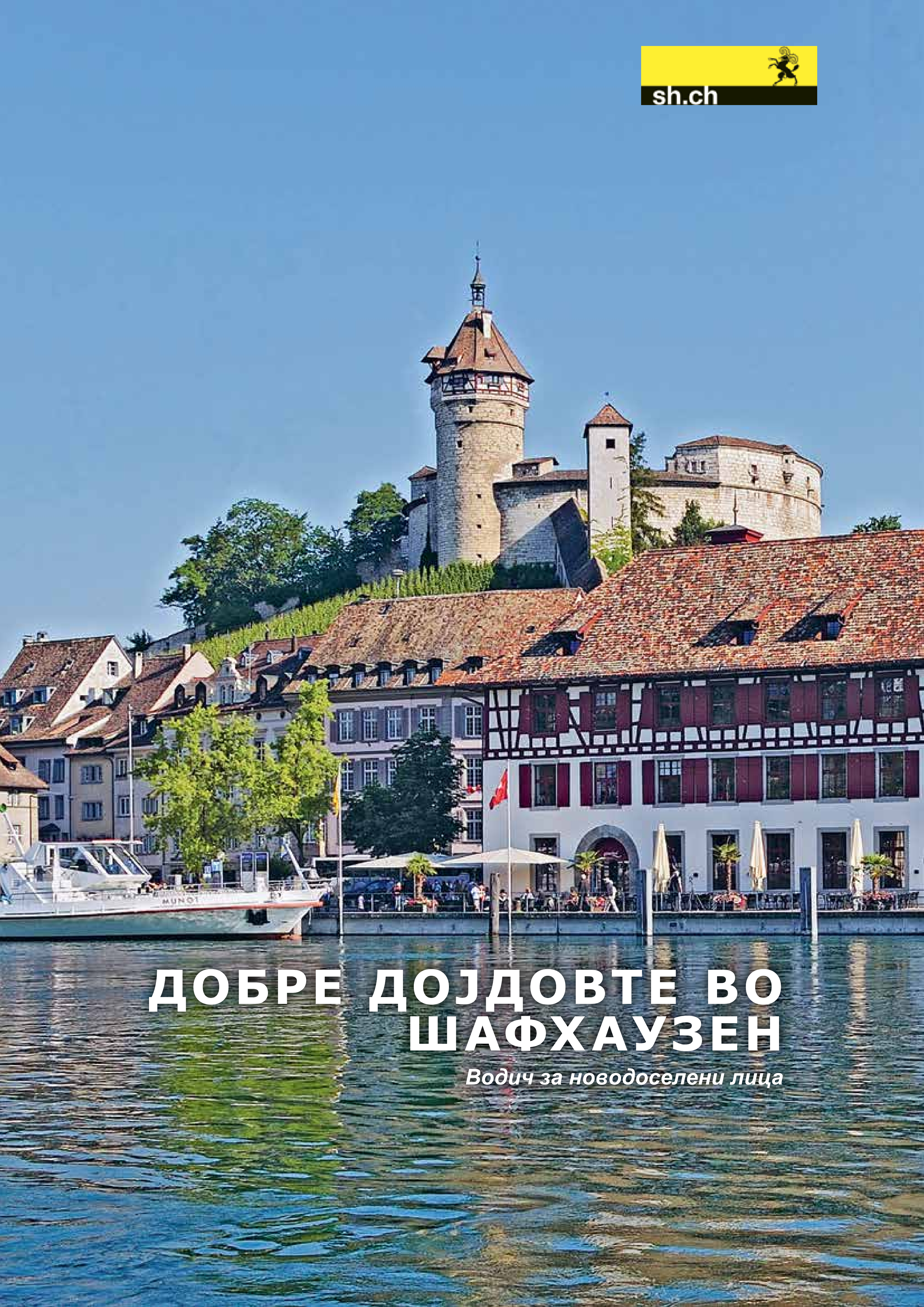

sh.ch

ДОБРЕ ДОЈДОВТЕ ВО ШАФХАУЗЕН

Водич за новодоселени лица

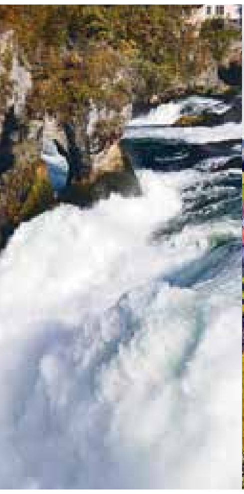

IMPRESSUM:

Herausgeber:	Kanton Schaffhausen, Departement des Innern
2. Auflage:	2024
Redaktion:	Integres, Integrationsfachstelle für die Region Schaffhausen, Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz und interkulturelle Konflikte Flavia Brühlmann und Chantal Bründler
Bezugsquellen:	Sekretariat Departement des Innern Mühlentalstr. 105 8200 Schaffhausen Tel. +41 52 632 74 61 / Email sekretariat.di@ktsh.ch Integres Tel.+41 52 624 88 67 / Email info@integres.ch
Gestaltung:	Sepp Pircher
Bildquellen:	Chantal Bründler: Seite 12, 16, 21, 23 L/R, 24 Gino Gallucci: Seite 39 profifoto.ch - Michael Kessler: Seite 31, 37 SAH Schaffhausen: Seite 20, 36 L Sepp Pircher: Seite 6 M / R, 8 L, 15 R. 18, 20 L, 28, 30, 32, 33 R, 36 R, 38 Stadtarchiv Schaffhausen: Seite 3, 9, 11, 19, 23 M, 25, 26, 27, 34, 36 M VBSH: Seite 10, 17 www.parlament.ch: Seite 6 L Wirtschaftsförderung Kanton Schaffhausen, Fotograf Röbi Bösch: Seite 1, 2, 4, 5, 7, 8 M, 9 R,13, 14, 15 L, 22, 28, 29, 33, 35, 40 (L = Links, M = Mitte, R = Rechts auf der Seite)
Druck:	Druckwerk SH AG, Schweizersbildstrasse 30, Postfach, 8207 Schaffhausen
Gedruckt auf:	Refutura blauer Engel + Recycling,matt,ISO-Weisse 100, 100% 100 g/m2

СОДРЖИНА

ДОБРЕ ДОЈДОВТЕ! 4
WILLKOMMEN! 5
РАЗНОВИДНА ШВАЈЦАРИЈА 6
РЕГИОН ШАФХАУЗЕН 7
ОСНОВНИ ВРЕДНОСТИ 9
ПРИСТИГНУВАЊЕ И ПРЕСТОЈ 10
РАЗБИРАЊЕ И ИНТЕГРАЦИЈА 11
ЖИВЕЕЊЕ 13
МОБИЛНОСТ 16
РАБОТА 18
СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ 20
ДАНОЦИ 22
БРАК И ПАРТНЕРСТВО 23
СЕМЕЈСТВО И ДЕЦА 25
УЧИЛИШТЕ 28
ОБРАЗОВАНИЕ И СТУДИРАЊЕ 30
ЗДРАВЈЕ 32
СЛОБОДНО ВРЕМЕ И КУЛТУРА 34
СЕКОЈДНЕВНИ НАБАВКИ 36
ПОЛИТИЧКИ ЖИВОТ 37
INTEGRES 39

ДОБРЕ ДОЈДОВТЕ!

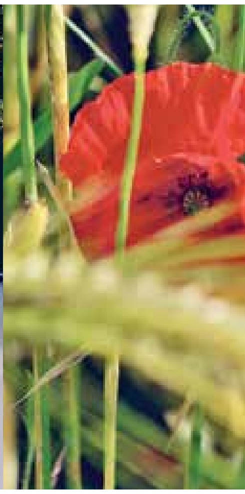

Срдечно добредојде во кантонот Шафхаузен!

Многу нè радува што се преселивте во нашиот кантон со отворен дух, а во исто време и кантон со богата традиција.
Кантонот Шафхаузен Ви нуди атрактивни услови за живеење и работа со одлични сообраќајни врски и добри односи со соседните кантони Тургау и Цирих како и со Германија, со која граничи.
Сигурни сме дека Вие и Вашето семејство брзо ќе се чувствувате како дома, не само благодарение на недопрениот природен пејзаж, локалната област за рекреација на Рајна, на Ранден и на винскиот регион Клетгау.
Глобализацијата, општествените промени и промените на животната средина нè претставуваат како општество со големи предизвици. Взаемното почитување, толеранцијата и отвореноста кон другите луѓе се важни основни вредности и придонесуваат за културата на добредојде на кантонот Шафхаузен.
Учествувајте во општествениот живот преку културните настани и едукативните понуди. Активната и жива размена меѓу локалното и новодојденото население дава значаен придонес во кантонот Шафхаузен да се чувствувате како дома. Брошурата ќе Ви помогне да се здобиете со многу корисни информации за Вашиот нов кантон на живеење и ќе Ви помогне безбедно да пристигнете во Вашето ново место на живеење.
Се надевам дека уживате во истражувањето на кантонот Шафхаузен и Ви посакувам срдечно добредојде во име на Владиниот совет.

Валтер Фогелсангер, владин советник

WILLKOMMEN!

Herzlich willkommen im Kanton Schaffhausen!

Es freut uns sehr, dass Sie in unseren aufgeschlossenen und gleichzeitig traditionsverbundenen Kanton zugezogen sind.
Der Kanton Schaffhausen bietet Ihnen attraktive Lebens- und Arbeitsbedingungen mit hervorragenden Verkehrsverbindungen und guten Beziehungen zu den Nachbarkantonen Thurgau und Zürich sowie dem grenznahen Deutschland.
Wir sind sicher, dass Sie und Ihre Familie sich nicht zuletzt auch dank der intakten Naturlandschaft, dem Naherholungsgebiet am Rhein und auf dem Randen sowie dem Weinbaugebiet Klettgau schnell wohl fühlen werden.
Die Globalisierung, der gesellschaftliche Wandel und die Umweltveränderungen stellen uns als Gesellschaft vor grosse Herausforderungen. Gegenseitiger Respekt, Toleranz und Offenheit gegenüber den Mitmenschen sind wichtige Grundwerte und tragen auch zur Willkommenskultur des Kantons Schaffhausen bei.
Nehmen Sie am gesellschaftlichen Leben mit seinen kulturellen Veranstaltungen und Bildungsangeboten teil. Ein aktiver und reger Austausch zwischen der einheimischen und zugezogenen Bevölkerung trägt massgeblich dazu bei, sich im Kanton Schaffhausen heimisch zu fühlen. Diese Broschüre hilft Ihnen viele nützliche Informationen über Ihren neuen Wohnkanton zu sammeln und unterstützt Sie gut an Ihrem neuen Lebensort anzukommen.
Ich wünsche Ihnen beim Erkunden des Kantons Schaffhausen viel Freude und heisse Sie im Namen des Regierungsrates herzlich willkommen.

Walter Vogelsanger, Regierungsrat

РАЗНОВИДНА ШВАЈЦАРИЈА

СТРУКТУРА НА ШВАЈЦАРИЈА

Швајцарија е мала земја составена од четири различни јазични региони. Во овие области се зборуваат четири официјални државни јазици. Германски, француски, италијански и ретромански. Во различните региони исто така ќе најдете помалку или повеќе различни начини на живот. Швајцарија е нација што се темели на волјата на народот. Таа не претставува ниту етничка, ниту пак јазична или религиозна единица.

Државната структура на Швајцарија е федеративна и е поделена на три политички нивоа: Федерална влада, кантони и општини. Федералниот устав го формира основниот правен поредок и ги регулира најважните начела на соживотот. Тој ја опишува поделбата на задачите меѓу Федералната влада и кантоните и одговорностите на властите.

ФЕДЕРАЛНА ВЛАДА

Федерална влада е швајцарскиот назив за националната држава. Другиот често користен израз е Конфедерација. Федералната влада е одговорна секаде онаму каде што Федералниот устав ќе ја овласти за тоа. На пример, во федералното законодавство, во надворешната и безбедносната политика или во царинскиот и монетарниот системи. Задачите, што не се експлицитно федерално прашање, спаѓаат во надлежност на следното пониско ниво: она на кантоните.

КАНТОНИ

Швајцарија се состои од вкупно 26 кантони. Кантоните, честопати нарекувани и имоти, се оригиналните држави што се собраа за да формираат Федерална влада во 1848 година. Секој кантон има свој устав, парламент, влада и судови.

ОПШТИНИ

Како и сите кантони, така и кантонот Шафхаузен е поделен на општини. Околу една петина од општините имаат свој парламент. Тука народот само за важни прашања може директно да одлучува преку факултативен или задолжителен референдум. Четири петтини од општините во Шафхаузен се организирани директно демократски. Одлуките тука се носат на Собранието на општината. Општините по налог на Федералната влада и на кантонот водат регистар на населението. Тие одлучуваат и за училиштата и за социјалните прашања, снабдувањето со енергија, изградбата на патишта и локалното планирање или локалните даноци. Секој кантон го одредува степенот на автономија на општината. Оттука, истата поприлично се разликува меѓу кантоните.

- *Државен секретаријат за миграција (Staatssekretariat für Migration SEM): «Добре дојдовте во Швајцарија» – информативна брошура на SEM за новодоселени лица. Преведена на голем број јазици.*
- *ch.ch: Швајцарија и нејзините власти објаснија. На сите национални јазици како и на англиски јазици.*
- *Федеративно министерство за надворешни работи (Eidgenössisches Departement für auswärtige Angelegenheiten EDA) – About Switzerland: Официјален федерален информативен портал за Швајцарија. Преведен на голем број јазици на мигранти.*
- *SWI swissinfo.ch: SWI swissinfo.ch нуди независни вести од Швајцарија, преведени на 10 јазици.*

РЕГИОН ШАФХАУЗЕН

НЕЗАВИСЕН РЕГИОН

Секој што живее во Шафхаузен ги цени податливите услови, високиот квалитет на живот, прекрасните станбени локации, локалните области за рекреација пред сечија врата и натпросечната понуда на културни и спортски настани. Како најсеверен кантон на Швајцарија, Шафхаузен е главно опкружен со Германија. 82% од границата во должина од 185 километри е со германската сојузна покраина Баден-Виртемберг. 1740 гранични камења го опкружуваат кантонот. Затоа, властите одржуваат отворен и конструктивен контакт на различни нивоа, не само со соседните кантони, туку и со нивните германски соседи.

Кантонот е поделен на три одделни области, од кои сите се наоѓаат северно од Рајна. Главниот дел се протега од завојот на Рајна во близина на Шафхаузен и Нојхаузен ам Рајнфал во Клетгау, областа Ранден и подрегионот Рејат. На исток се наоѓа Штајнер Ципфел на истекот од Унтерзе, а на југозапад е долниот дел од кантонот со двете села Бухберг и Ридлинген. Пејзажот околу Шафхаузен лежи на работ на швајцарскиот Мителланд. Благите ридови и долини припаѓаат на подножјето на Јура и сведочат за глечерските движења за време на последното ледено доба.

Пејзажот е шаренолик, а особено Рајна се карактеризира со својот уникатен речен пејзаж, големите шумски површини, широкото обработливо земјиште и грижливо негуваните лозја.

Површината на кантонот изнесува 298 квадратни километри и одговара на 0,7% од вкупната територија на Швајцарија. Над 84.000 луѓе живеат во 26-те општини на кантонот, што е околу 1% од вкупното население на Швајцарија. Шафхаузен е еден од најмалите кантони во Швајцарија.

► *Кантон Шафхаузен – портал на општината: Преглед на сите општини во Шафхаузен.*

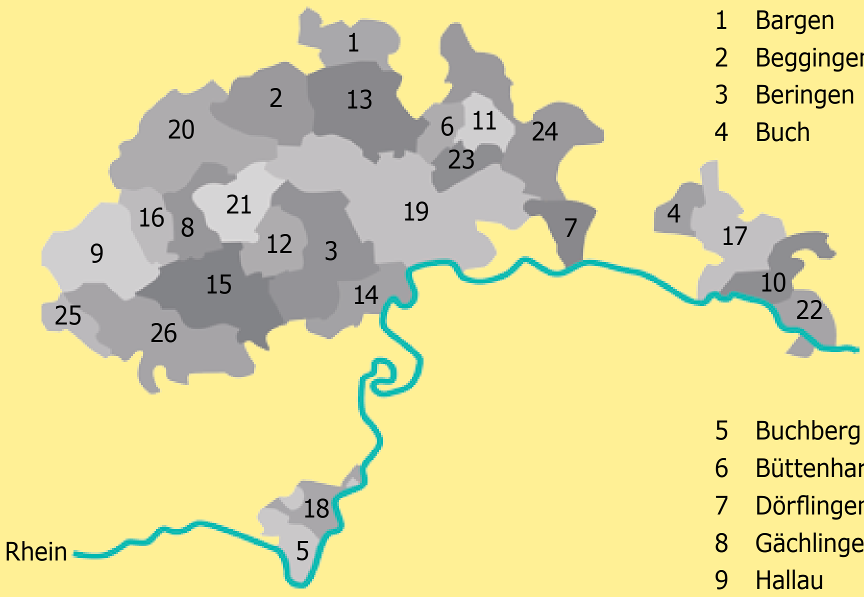

1 Bargen
2 Beggingen
3 Beringen
4 Buch
5 Buchberg
6 Büttenhardt
7 Dörflingen
8 Gächlingen
9 Hallau
10 Hemishofen
11 Lohn
12 Löhningen
13 Merishausen
14 Neuhausen am Rheinfall
15 Neunkirch
16 Oberhallau
17 Ramsen
18 Rüdlingen
19 Schaffhausen
20 Schleitheim
21 Siblingen
22 Stein am Rhein
23 Stetten
24 Thayngen
25 Trasadingen
26 Wilchingen

РЕГИОН ШАФХАУЗЕН

ИСТОРИЈА

Со населувањето од страна на Алеманите во раниот среден век, настанала сегашната населена структура на регионот Шафхаузен. Алемански остатоци од 7-ми век постојат речиси на територијата на целиот кантон. Најважните населби датираат уште од римско време во близина на Шлајтхајм и Штајн ам Рајн.

По 1000 година, економскиот живот во регионот, кој дотогаш беше првенствено земјоделски ориентиран, доживеа голема динамика. Најдоцна во 11-от век, врската со Рајна стана поважна. Доделувањето на монетарните и пазарните права во Шафхаузен и Штајн ам Рајн, а особено брзиот раст на градот Шафхаузен се резултат на зголемените трговски активности. Жителите на Шафхаузен го користат прекинот на важниот воден пат низ водопадот на Рајна со претовар и транспорт во замена за соодветни давачки и царини. Изградбата на силна градска држава започнува со стекнување на суверени права врз околните села.

Во средниот век, Шафхаузен често бил заробуван меѓу фронтовите на големите сили. Со цел да ја потврди својата независност, Шафхаузен се приклучил на Конфедерацијата во 1501 година и ја презел задачата да ја обезбеди северната граница на Конфедерацијата, која ја вклучувала и тврдината Мунот, која била изградена со голема принудна работа и сега претставува обележје на градот.

ДЕМОКРАТСКО ДВИЖЕЊЕ

До крајот на 18-от век, претставниците на градските еснафи владееле неограничено со поданиците од руралните средини. Со пресвртите во текот на Француската револуција, жителите на руралните средини се бореле за истите права и слободи како и жителите на градовите. Кантонот, градот Шафхаузен и 35-те независни општини биле создадени во 19-от век.

До почетокот на 19-от век, жителите на Шафхаузен главно живееле од земјоделство, занаетчиство и трговија. Тоа се менува со ангажманот на индустриските пионери кои ги поставуваат темелите за длабока реконструкција на економијата. Во 19-от и 20-от век, Шафхаузен се разви во важна индустриска локација со бројни познати фирми.

ЕКОНОМСКИ ПОДЕМ

Во 1950-тите и 1960-тите години, регионот профитирал од општиот економски раст. Одамна етаблираните компании како Georg Fischer, SIG, IVF и други цветаат, а се појавуваат и нови компании. Невработени речиси и да нема. Напротив: Работниците се ретки и мора да се носат во земјата од странство - во тоа време главно од Италија.

Кризата во 1990-тите доведе до радикално намалување на работните места во индустријата. Шафхаузен треба да се преориентира и да ја прошири својата економија. Со основањето нови компании и пренамената на постоечките, се зголемува значењето на услужниот сектор. За меѓународно активните компании, регионот Шафхаузен е атрактивна и иновативна деловна локација, која е конкурентна во глобалната конкуренција. По значителниот пад во 1990-тите, населението повторно се зголемува во последните години. Повторно доаѓаат бројни доселеници од странство, многу од соседна Германија, но и од целиот свет.

► *Музејот кај сите светци (Museum zu Allerheiligen) ги комбинира историјата, археологијата, уметноста и природнит под еден покрив, особено од регионот Шафхаузен. Секоја прва сабота во месецот влезот е слободен.*

► *Економски развој Шафхаузен (Wirtschaftsförderung Schaffhausen): Информации за економскиот регион Шафхаузен*

ОСНОВНИ ВРЕДНОСТИ

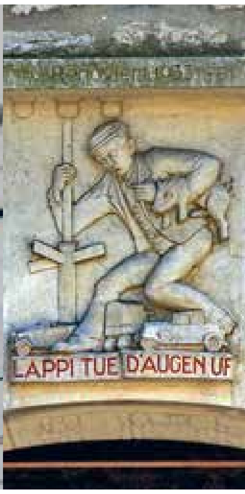

ОСНОВНИ ПРАВА

Швајцарија, а со тоа и кантонот Шафхаузен, ја вреднуваат слободата, правата и обврските на секој поединец. Основата за добар соживот е меѓусебното почитување и толеранција како и препознавањето на истите основни вредности.Основните права се вградени во Уставот на Конфедерацијата и во Уставот на кантонот. Сите жители на Швајцарија, вклучително и странците, ги имаат следните права:

Еднаквост според закон

Државата мора сите да ги третира еднакво. Тоа значи дека никој не треба да биде обесправен, без разлика на неговиот пол или возраст, потекло, раса, јазик, религија, социјален статус, светоглед, начин на живот или оштетување.

Рамноправност

Мажите и жените имаат еднакви права во семејството, образованието и работата. Мажите и жените имаат право на еднаква плата за работа со еднаква вредност.

Право на живот и лична слобода

Секој човек има право на живот. Смртната казна е забранета. Секој има право на лична слобода. Тоа значи дека никој не смее да биде повреден и секој може слободно да се движи.

Право на брак

Секој кој има над 18 години смее да стапи во брак.

Слобода на вероисповест

Секој човек е слободен да избере и да ја практикува својата религија. Никој не смее да биде принуден да пристапи или да припаѓа на верска заедница.

Верски заедници признаени со јавното право:

Во кантонот Шафхаузен има три верски заедници, кои се признаени според јавното право. Тоа се евангелистите-реформисти, римокатолиците и католичката регионална црква. Од една страна, ова јавно-правно признавање произлегува од одредени права како црковниот данок, а од друга страна, признавањето е поврзано со признавањето на верските слободи, почитувањето на човековите права и финансиската транспарентност.

Верски заедници во Шафхаузен:

Покрај трите регионални цркви, постојат различни други верски заедници: тие вклучуваат еврејски, муслимански, будистички и хинду заедници, Бахаи и други. Претставници од различни верски заедници редовно се состануваа од 2006 година заради меѓурелигиски дијалог и во работната група на христијанските цркви во Шафхаузен.

Слобода на мислење

Секој човек е слободен да формира свое мислење и слободно да го изразува во рамките на законот. Овие права може да бидат ограничени од државата под одредени околности. За таа цел е потребна законска основа. Ако сметате дека Вашите лични права се загрозени, во зависност од прашањето, на располагање Ви стои советодавна или правна помош.

► *Во Шафхаузен постојат бесплатни или поволни правни советувалишта за сите правни прашања:*
• Советувалишта за прашања поврзани со Законот за азил и имиграција, SAH Schaffhausen
• Кантонален работнички секретаријат Шафхаузен

► *Integres Шафхаузен - контакт точка за заштита од дискриминацијаи меѓукултурни конфликти: Советувалиште за луѓе кои се чувствуваат дискриминирани поради нивното потекло, боја на кожа, религија или други карактеристики. Советувањето е бесплатно.*

Обврски: Задолжителен воен рок и задолжително гласање

Покрај основните права, постојат и обврски за швајцарските граѓани. Швајцарија, со својата милициска армија, има општо задолжителен воен рок. Истиот ги вклучува сите швајцарски мажи. Кантонот Шафхаузен има уште една посебна обврска. Тука сите граѓани се должни да гласаат на избори и референдуми.

ПРИСТИГНУВАЊЕ И ПРЕСТОЈ

ПРОПИСИ ЗА ПРЕСТОЈОТ

Престојот во Швајцарија е регулиран со различни дозволи. Најважни се дозволата за краток престој (помалку од 1 година), дозволата за престој (ограничен период) и дозволата за населување (неограничен период). Условите за доделување на истите зависат од целта на престојот и националноста. Се прави разлика особено во зависност од тоа дали лицето доаѓа од земја-членка на ЕУ/ЕОСТ или од трета земја. Пријавувањето се врши во канцеларијата за регистрација на жители во Вашата општина на живеење. Дури и ако веќе сте живееле во друга општина во Шафхаузен, регистрирајте се лично во канцеларијата за регистрација на жители.

Најважните дозволи за престој на странци се:

Дозвола за престој Б: Лице со престој
Дозвола за престој Ц: Жител
Дозвола за престој Л: Лице со краток престој
Дозвола за престој Г: Жители на погранични зони што работат/учат на другата страна од границата
Дозвола за престој Н: Баратели на азил
Дозвола за престој Ф: Привремено примени странци
Дозвола за престој С: Лица на кои им е потребна заштита

МИГРАЦИСКА СЛУЖБА И КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ПАСОШИ

Миграциската служба и канцеларијата за пасоши на кантонот Шафхаузен се одговорни за административните задачи во областа на федералното законодавство за имиграција. Таму може да се добијат информации, на пример за влез, дозволи за престој и обединување на семејства.

ОБЕДИНУВАЊЕ НА СЕМЕЈСТВА

На граѓаните на ЕУ/ЕОСТ може да им се придружат членовите на нивните семејства, без оглед на видот на дозволата за престој што ја имаат. Сопружниците, родителите и децата кои сè уште немаат наполнето 21 година или кои добиваат издршка, се сметаат за членови на семејството. Лицата од земји надвор од ЕУ/ЕОСТ можат, имајќи ги предвид законските услови, да поднесат барање за обединување на семејството (сопружници и невенчани деца на возраст под 18 години) до канцеларијата за регистрација на жители во нивната општина на живеење. Треба да се напомене дека обединувањето на семејството мора да се случи во одредени рокови. Детални информации и соодветни формулари за аплицирање можете да добиете од кантоналната Служба за миграција.

- *Државен секретаријат за миграција (Staatssekretariat für Migration SEM): Детални информации за влез во Швајцарија и за престој, азил и работа во Швајцарија.*
- *Служби за пријава на престој: Информации за контакт и работно време на интернет-страниците на општините во рамките на кантонот Шафхаузен.*
- *Кантон Шафхаузен –Агенција за вработување (Arbeitsamt): Информации за работни дозволи, за вработување и процедури за регистрација за вработени и работодавачи.*

ИНИЦИЈАЛНИ ИНФОРМАЦИИ

Новодоселените жители во кантонот ќе бидат информирани и советувани за условите за живот и работа во Швајцарија и кантонот Шафхаузен. Со обезбедување на информативни материјали, канцеларијата за регистрација на жителите им обезбедува првични информации за ориентација при пријавување во општината на живеење. Постои и опција за бесплатна консултација во Центарот за интеграција Integres.

ИНТЕГРАЦИОНА ПОЛИТИКА И СОВЕТУВАЊЕ

Во 2003 година, владиниот совет на кантонот Шафхаузен и градскиот совет на Шафхаузен усвоија упатства за кохерентна политика за интеграција во кантонот. Насоките покажуваат како пристапот до секојдневниот професионален, социјален, културен, јазичен и политички живот може да се подобри за мигрантското население. Затоа, кантонот и градот Шафхаузен се активно посветени на зајакнување на интеграцијата и соживотот во регионот Шафхаузен.

Integres е интегративен центар за регионот Шафхаузен. Тука се советуваат поединци, но и компании, власти и институции доколку имаат барања или прашања во врска со интеграцијата и миграцијата.

► *Integres – Специјализирана канцеларија за интеграција за регионот Шафхаузен: Бесплатни совети за прашања околу интеграција и миграција.*

► *Насоки за кохерентна политика за интеграција (Leitlinien für eine kohärente Integrationspolitik) може да ги најдете на веб-страницата на Integres.*

КРИТЕРИУМИ ЗА ИНТЕГРАЦИЈА

Законот за странци и интеграција (AIG) ги дефинира критериумите за интеграција и има за цел да ја промовира интеграцијата на странци преку избегнување на пречки при интеграцијата. Истовремено, тој изискува задолжителна лична одговорност за интеграција. Важи принципот: Колку повеќе права добиваат луѓето со странско државјанство, толку подобра треба да биде интеграцијата. Тоа значи дека особено јазичните вештини особено се тесно поврзани со статусот на престојот. Во Законот за странци и интеграција (AIG) се содржани следните интеграциони критериуми:

- Усвојување на јазични вештини
- Почитување на јавната безбедност и ред
- Почитување на Федералниот устав и неговите вредности
- Учество во економскиот живот или во стекнувањето на образование

Доколку не се исполнети критериумите за интеграција, дозволата за престој не може да се продолжи или отповика. Дозволата за населување, исто така, може да се отповика или да се сведе на дозвола за престој. Обединувањето на семејството, исто така, може да се одбие или да се отфрлат барањата за прием во државјанство.

ГЕРМАНСКИОТ КАКО ЗАЕДНИЧКИ ЈАЗИК

Швајцарија е повеќејазична земја. Добра функционална комуникација е клучот за интеграцијата. Да се комуницира значи да се разбере и да се биде разбран. Заедничкиот јазик го формира фундаментот за тоа. Во кантонот Шафхаузен се зборува германски јазик. Официјален јазик е германскиот литературен јазик. Во секојдневниот јазик често се користи швајцарскиот германски дијалект. Разбирањето и зборувањето германски е предуслов за комуникација во секојдневниот живот и во професионалниот свет. Заедничкиот јазик претставува важна основа за заеднички живот.

УЧЕЊЕ ГЕРМАНСКИ

Во регионот Шафхаузен има бројни курсеви по германски јазик. Понудата е широка. Покрај вообичаените курсеви по германски јазик, има и такви за мајки со згрижување деца, за тинејџери и млади со можности за обука или понуди за деца и други групи. Instegres ќе Ве советува за избор на вистинската понуда.

► *Integres - Преглед на курсеви по германски јазик и понуди за интеграција: Информации и совети по германски јазик и понуди за интеграција во регионот Шафхаузен*

ДОКАЗИ И СЕРТИФИКАТИ ЗА ПОЗНАВАЊЕ ЈАЗИК

Во Швајцарија, добивањето на различни дозволи за престој бара соодветни јазични вештини. Може да се дефинираат и јазичните вештини потребни за обука и понатамошно образование или професионални активности. Истите мора да се докажат со помош на сертификат за познавање јазик.
Леток за ова може да се најде на веб-страницата на Integres.

- *fide – Deutsch in der Schweiz – lernen, lehren, beurteilen: Со „француски, италијалнски и германски јазик во Швајцарија" (fide) фокусот е на секојдневниот швајцарски живот кога се промовираат и оценуваат јазичните вештини. „Француски, италијалнски и германски јазик во Швајцарија" се ориентира на Заедничката европска референтна рамка за јазици (CEFR) и има за цел да им овозможи на мигрантите лингвистички да се справат со конкретни животни ситуации.*
- *fДржавен секретаријат за миграција (Staatssekretariat für Migration SEM) - Јазични сертификати: Листа на признати јазични сертификати. Сите јазични сертификати на оваа листа важат за дозвола за престој (Б), дозволи за населување (Ц) и за прием во државјанство.*

ИНТЕРКУЛТУРНО РАЗБИРАЊЕ

Заедничкиот разговор е одлучувачки предуслов за добра соработка. Интеркултурното толкување претставува нешто повеќе од буквален превод. Тоа, и покрај различното потекло и култура, овозможува разбирање за вредностите и за сопственото гледиште за одредена ситуација. Безбедноста, добиена како резултат на тоа, го проширува опсегот на дејствување за сите вклучени и го олеснува развивањето решенија засновани на партнерство. Специјалното одделение Дерман обезбедува преведување, телефонско толкување, придружба и преведувачки услуги и професионално ги придружува ангажманите. Специјалистичкото одделение може да се контактира по телефон од понеделник до петок за време на работното време или преку е-пошта и формулар за нарачка на веб-страницата. Надвор од работното време, телефонската служба за преведување на Организацијата за азил Цирих (aoz) обезбедува професионални преведувачи на над 50 јазици, 24 часа дневно, 365 дена во годината во рок од неколку минути.

- *SAH Schaffhausen – толкување: Медијација и обука за интеркултурно толкување и придружба - акции на лице место, телефонски или писмено.*
- *Телефонска преведувачка службе aoz: Посредување на преведувачи 365 дена во годината, 24 часа на ден, на 0842 442 442.*

ИНФОРМАЦИЈАТА ГО ОЛЕСНУВААТ РАЗБИРАЊЕТО

На интернет или во медиумите можете да најдете многу информации за кантонот Шафхаузен. Особено локалните весници Ви даваат информации за животот во регионот. Ќе најдете и огласи за работа и станови, совети за манифестации и корисни адреси. Информации за најважните настани во регионот може да се најдат и на веб-страниците на кантонот Шафхаузен и општините.

РЕГИОНАЛНИ МЕДИУМИ

- *Весници во Шафхаузен:*
  Klettgauer Bote, Schaffhauser Bock, Schaffhauser AZ
  Schaffhauser Nachrichten, Steiner Anzeiger, Thaynger Anzeiger
- ***Регионални радиа:***
  Радио Мунот
  Радио Раса
  Радио Топ – Шафхаузен
  Швајцарско радио SRF – Регионален журнал Цирих/Шафхаузен
- ***Регионални телевизии:***
  Телевизија Шафхаузен
  Теле Д
  Теле Топ Вести Шафхаузен
- *Онлајн платформа schaffhausen.ch: Информации за култура, слободно време, работа, живеење и многу повеќе.*

НАОЃАЊЕ СТАН

За да најдете стан - и да изнајмите или да купите - корисни се следниве пристапи:

- прегледајте ги огласите во локалните весници;
- прашајте познаници за слободни станови;
- контактирајте со компанија за управување со имот;
- консултирајте се со една од бројните веб-страници специјализирани за недвижнини.

► *schaffhausen.ch: Регионални информации, меѓу другото и за пазарот за домување.*

► *Здружение на станари на кантонот Шафхаузен (Mieterverband Kanton Schaffhausen): Правни совети за прашања поврзани со наем. Корисни информативни листови за различни теми, како на пр. режиски трошоци. За членовите советите се бесплатни ; Можен е прием со директен ефект.*

► *Арбитражна канцеларија на прашања поврзани со закуп Шафхазен (Schlichtungsstelle für Mietsachen Schaffhausen): Арбитражен служба за спорови кои произлегуваат од наем и закуп на станбени и деловни простории.*

► *Кантон Шафхаузен – канцеларија за наплата на долгови и стечај (Betreibungs- und Konkursamt): Изводот за наплата на долгови може да се побара по електронски пат.*

НАЕМНИНА

Секој заинтересиран за стан обично прво пополнува формулар за регистрација. Таму, на пример, мора да се наведат возраста, брачен статус, професија, деца, статус на престој, работодавач, плата, домашни миленици. За да се докаже дека некој може да ја плати киријата, често е неопходен извод од регистарот за наплата на долгови. Овој документ е достапен во службата за наплата на долгови на кантонот Шафхаузен или вашето последно место на живеење (надвор од кантонот Шафхаузен).

Во повеќето случаи, договорот за изнајмување ги вклучува и општите - услови и куќните правила. Станарите обично треба да платат депозит за кирија (кауција) пред да се вселат во станот, кој се враќа по раскинувањето на договорот за наем. Алтернативно, постојат понудувачи кои гарантираат годишна премија за заемодавецот. Тоа значи дека парите не останувааt блокирани за време на договорот за изнајмување. Плаќањето на киријата обично доспева на почетокот од месецот. Покрај киријата, треба да се платат и режиските трошоци (греење, топла вода и сл.). Доколку во договорот не се наведени режиските трошоци, при изнајмувањето информирајте се за деталните трошоци.

ИНФРАСТРУКТУРА

За телефон, интернет и кабелска телевизија има повеќе провајдери. Кои понуди може да се користат зависи од регионот или местото на живеење. Услугите и цените се различни, се исплати да се направи споредба. Ако сакате да инсталирате сателитска антена, прво треба да се договорите со Вашиот наемодавец или да ги прашате соседите. Јавен пристап до интернет е достапен, на пример, во градската библиотека во Шафхаузен. Напонот во мрежата е 230 волти. Адаптери за приклучоци може да се најдат во специјализирани продавници.

ОСИГУРУВАЊЕ ЗА ДОМАЌИНСТВО И ОСИГУРУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ

Се препорачува склучување на осигурување за домаќинство и осигурување од одговорност. Во некои договори за наем тоа е дури и задолжително. Овие полиси за осигурување покриваат одредени штети. На пример, ако преполната када предизвика штета предизвикана од излевање вода или ако има пукнатина во мијалникот.

► *Федерална служба за домување (Bundesamt für Wohnungswesen BWO) – „Wohnen in der Schweiz“: Информативен лист со централни информации поврзани со живеење. Достапен на различни јазици.*

ЗАЕДНИЧКИ ЖИВОТ ВО КУЌА СО ПОВЕЌЕ СЕМЕЈСТВА

За соживотот да функционира добро во куќа под наем, сите станари мора да бидат внимателни еден кон друг. Најважните точки обично се запишуваат во куќниот ред.

Време за одмор

Ноќниот одмор обично трае од 22 до 07 часот, попладневниот одмор од 12 до 13 часот. Бучава треба да се избегнува и во недела и на државни празници. Во основа, телевизорот и музичките уреди во становите треба да бидат подесени на јачината на звукот во просторијата. Ако сакате да правите забава, најдобро е однапред да го известите Вашето соседство.

Заеднички простории

На сите станари на располагање им стојат влезот, скалите, пералната, паркинг местата и сл. Важно е да не ги натрупувате овие заеднички простори со свои работи и да внимавате на чистотата. Во голем број на куќи има посебни прописи за тоа кој и кога може да ја користи пералната. Пушењето обично е забрането на скали, во лифт или во заедничките простории.

Доколку настанат проблеми

Ако нешто се скрши, контактирајте ја домарската служба на зградата или наемодавецот /управата со недвижноста. Особено во поголеми куќи, домарската служба е тука за мали поправки, но и за безбедност и одржување. Закупецот мора сам да изврши и да плати за едноставни поправки или чистење. На пример, кога станува збор за замена на филтер на аспиратор за пареа, сад за печење или црево на тушот.

Ако се појават потешкотии со соседството и повеќе не е доволен само дијалог, можете да разговарате со домарската служба на Вашата зграда или со управата. Ако не може да се најде решение, можете да ја контактирате арбитражната канцеларија за прашања поврзани со наем или здружението на станари.

СОПСТВЕН СТАН

Купувањето градежно земјиште и станбен простор од странци е предмет на одредени ограничувања. Сепак, не Ви треба дозвола за купување сопствен станбен простор за место на живеење. Кантоналната агенција за катастар или Вашиот агент за недвижнини ќе Ве информираат за прописите што мора да се почитуваат при купување на земјиште или станбен простор. Од Здружението на сопственици на станбен простор или здружението Casafair можете да добиете информации за сопственоста на домот, да добиете правен совет или да добивате информации за еколошки живот.

ПРИСТАП ДО МЕДИУМИ

Телефон и интернет конекција

Швајцарија има добро развиена телекомуникациска мрежа. Пристапот до телефон и интернет е загарантиран практично насекаде. За телефонска и интернет конекција мора да се регистрирате кај провајдер.

Радио и телевизија

Приемот на радио и телевизиски програми се наплаќа. Таксата ја наплаќа Serafe. Во принцип, сите домаќинства во Швајцарија подлежат на плаќање такса, без разлика дали поседуваат телевизиски уред или не.

ДОМАЌИНСТВО И ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Со правилно одложување на отпадот, придонесуваме за заштита на нашата животна средина. Вашата општина ќе Ве информира за еколошкото одложување на отпадот и ќе Ви обезбеди информации за собирните места, деновите на собирање и друго. Финансирање се врши од надоместоците за отпад. Истата се состои од основен надоместок и надоместок за количина. Рециклирачките производи до собирните места може да се однесат бесплатно.

Отпад од домаќинства

Во сите општини во кантонот се наплаќа такса за собирање на отпадот. Вреќите за отпад со такси или маркците се достапни во канцелариите на општинските управи, во пошта и одредени продавници.

Зелен отпад

Во различни општини, органскиот отпад (зелен отпад) може да се одложува одделно од останатиот отпад од домаќинствата без надомест.

Стакло, лименки (бел лим), PET, алуминиум и масло за јадење

Стаклото, лименките, PET шишињата од пијалоци, алуминиумот и маслото за јадење мора да се одложат преку собирните места со контејнери или продавници за трговија на мало. Детални информации за одложувањето на кабаст отпад, хемикалии, текстил и слично може да се најдат во документацијата на општината.

Хартија и картон

Стара хартија и картон се собираат периодично или може да се оставаат на одредени места за одложување. Датумите за собирање може да ги најдете и во документацијата на секоја поединечнс општини или во дневниот печат.

Батерии

Во Швајцарија, за потрошувачите постои обврска да ги враќаат батериите, акумулаторите и автомобилските батерии, а трговците се обврзани истите ги враќаат бесплатно. Батериите на уреди може да се вратат во речиси сите продавници на мало.

Електрични и електронски уреди

Сите електрично управувани уреди и алати може да се предадат за одложување на продажните места за слични уреди. Дури и без купување на нов и без разлика на брендот, враќањето е бесплатно.

- *Кантон Шафхаузен - Меѓукантонална лабораторија: Информации за отстранување на целокупниот отпад.*
- *Федерална агенција за животна средина (Bundesamt für Umwelt BAFU): Водич за отпад и општи информации за одложување на отпад.*

БАВЕН СООБРАЌАЈ: ВО ДВИЖЕЊЕ ПЕШ ИЛИ СО ВЕЛОСИПЕД

Велосипедот е популарно превозно средство во Швајцарија. Велосипедските патеки се добро означени или маркирани со жолта боја на улиците, за велосипедистите да може да се движат побезбедно во сообраќајот. Се препорачува да склучите осигурителна од одговорност, за да Ве осигураме во случај на оштетување на трети лица со Вашиот велосипед. Дополнителни правила важат за електричен велосипед (e-bike).

Дури и пешак треба да минува низ сообраќајот што е можно побезбедно. Генерално, пешаците имаат право на првенство на минување на пешачки премин. Децата кои одат до училиште пеш стануваат понезависни, имаат социјални контакти и се движат секој ден. Затоа, сообраќајната полиција во Шафхаузен ги обучува децата од градинките и учениците од училиштата како правилно да се однесуваат во сообраќајот.

► *Fussverkehr Schweiz: Пешачки сообраќај Швајцарија се грижи за правата на пешаците и се залага за сообраќајно планирање поволно за пешаците.*

► *Pro Velo Schaffhausen: Pro Velo е посветена на промовирање на велосипедите како здраво, пријатно и еколошки превозно средство во регионот Шафхаузен. На интернет-страницата ќе најдете многу корисни совети за возење велосипед во регионот. Pro Velo Шафхаузен организира берза на велосипеди и курсеви за возење.*

► *Schweiz Mobil: Национална мрежа за бавен сообраќај. На пример, до велосипедските рути (Veloland) патеките за пешачење итн., може да се пристапи на веб-страницата и истите да се планираат онлајн.*

► *Schulweg bildet: Препораки за родителите како да им овозможат на своите деца самостојно и безбедно да патуваат на училиште без родителски такси.*

ЈАВЕН СООБРАЌАЈ

Во Швајцарија на располагање Ви стои добро развиена и ефикасна мрежа за јавен превоз, која исто така ги вклучува и малите општини. Возните редови на железницата, автобусите и бродскиот сообраќај се координирани еден со друг. Многу патници претпочитаат воз, особено за подолги релации и за патување до работа или училиште. Има различни понуди и претплати, со кои јавниот превоз можете да го користите поволно. Особено популарна е претплатата за претплата по пола цена, која ви овозможува да користите јавен превоз за половина од цената. Деца до 6 години патуваат бесплатно. Постари деца до 16 години можат да патуваат бесплатно со билет за јуниори, кога се придружувани од родител или со групен билет кога се придружувани од друг возрасен. Во некои општини може да добиете евтини дневни билети за цела Швајцарија.

► *Schweizerische Bundesbahnen (SBB): Информации за претплати и попусти на билети, како и онлајн возни редови за цела Европа.*

Регионален сообраќај Шафхаузен

Секој што сака да патува од село во град (и обратно), брзо ќе стигне до својата дестинација. Во секоја општина има врски конекции со воз или автобус. Ако сакате да патувате малку поспокојно, на Рајна на располагање Ви стојат различни бродски транспортни врски. Шафхаузен е дел од тарифната асоцијација OSTWIND. Во тарифна асоцијација важи зонска тарифа, што значи дека патникот може да патува на сите линии во дефинираните зони во рамките на важноста со еден билет. Ова значи дека не мора да купувате нов билет кога од воз се прекачувате во автобус, под услов да имате купено билет за дадената зона.

- *Транспортни компании Шафхаузен (Verkehrsbetriebe Schaffhausen VBSH): Информации за градски и регионални возни редови, како и билети и претплати во тарифната асоцијација OSTWIND.*
- *Швајцарска бродска компанија Унтерзее унд Рајн (Schweizerische Schifffahrtsgesellschaft Untersee und Rhein): Возни редови и предлози за екскурзии.*
- *Швајцарски федерални железници (Schweizerische Bundesbahnen SSB): Патувања со ограничена подвижност: Информации и понуди за патување без бариери за лица со ограничена подвижност.*

ВОЗЕЊЕ АВТОМОБИЛ ВО ШВАЈЦАРИЈА

Возачка дозвола и безбедност на патиштата

Странските возачки дозволи во Швајцарија важат една година од датумот на влез во земјата. Во овој период мора да се побара швајцарска возачка дозвола во кантоналната канцеларија за патен и бродски сообраќај. Распрашајте се за важечките сообраќајни прописи во Швајцарија!

Задолжителната употреба на вињета

За патување на автопати и магистрали задолжителна е употреба на вињета. Вињета може да се купи во царинарници, пошти, бензински пумпи, гаражи и канцеларии на TCS, како и во канцелариите на кантоналната служба за патен сообраќај.

Осигурување на моторни возила

Осигурувањето од одговорност е задолжително за сите моторни возила како што се автомобили, мотоцикли, мотори и е-велосипеди до 45 км/ч, како и за бродови. Осигурувањето на моторни возила може да се прошири со разни додатоци.

Увоз на странски возила во Швајцарија

Доколку влезете во Швајцарија и увезете возило од странство, веднаш регистрирајте го Вашето возило во швајцарска царина. Возилата не треба да се регистрираат во првите дванаесет месеци од Вашиот влез во Швајцарија, доколку странските таблички се валидни и постои осигурително покритие.

Сепак, секој кој престојува во Швајцарија повеќе од една година мора да регистрира увезено возило во Швајцарија. Сите моторни возила и приколки мора да бидат официјално проверени пред да бидат регистрирани за употреба во Швајцарија. Ве молиме контактирајте ја Службата за патен сообраќај на кантонот во рана фаза за да дознаете за барањата за регистрација и потребните документи.

- *Кантон Шафхаузен – Служба за патен сообраќај и бродски превоз (Strassenverkehrs- und Schifffahrtsamt): Информации за возачки дозволи, безбедност на патиштата итн.*

ВОЗДУШЕН СООБРАЌАЈ

Меѓународниот аеродром Цирих-Клотен е блиску и брзу достапен. До аеродромот се потребни околу 30 минути со автомобил и 40 минути со директен воз. Од Цирих има дневни летови практично до секоја важна економска метропола. Самиот аеродром е добро опслужен со јавен превоз. Чекирањето е можно директно на железничката станица Шафхаузен. Таму ќе ја добиете и Вашата бординг карта.

ПАТУВАЊЕ ПРЕКУ ГРАНИЦА - ЦАРИНСКИ ПРОПИСИ

Околните земји покануваат на екскурзии. Запомнете дека ќе ја преминете државната граница и со Вас мора да носите соодветни документи. Информации за царинските прописи може да се добијат од Швајцарската царинска служба.

- *Федерална служба за царина и гранична безбедност (Bundesamt für Zoll und Grenzsicherheit BAZG): Информации за приватни лица и фирми на Федералната царинска управа.*

РАБОТА

НАОЃАЊЕ РАБОТА

Пристапот до пазарот на труд е правно регулиран и зависи од Вашиот статус на престој. За да најдете работа, се препорачува комбинација од различни методи за барање:

• барање огласи за работа на интернет; • користење на централната платформа • испраќање спонтани апликации до фирми; • контактирајте ги агенциите за посредување при вработување; • разговарајте со лица од Вашата околина; • аплицирајте за работа на огласи дадени во весниците; • пријавете се во регионалниот центар за вработување (RAV).

► *Центар за посредување при работа (Arbeitsvermittlungs-zentrum RAV) Шафхаузен: Компетенциите на Регионалниот центар за вработување се достапни бесплатно за оние кои бараат работа, а кои живеат во кантонот Шафхаузен.*

КАКО ДА АПЛИЦИРАМ ЗА РАБОТА ВО ШВАЈЦАРИЈА?

Во Швајцарија, апликацијата вклучува писмено CV и мотивационо писмо. Исто така, при аплицирање за работа од важност се и референци за работа и потврди за вработување, сертификати за обука и дипломи, кои се приложени во досието. Апликациите често мора да се поднесуваат онлајн. На интернет може да најдете корисни совети за изготвување на досие за апликација за работа.

► *Центар за професионално насочување (Berufs-informationszentrum BIZ) Шафхаузен - Совети за насочување* ***завозрасни:*** *Во рамките на советувањето поврзано со професионалното насочување, ќе ја разјасните Вашата почетна позиција и ќе развиете идеи за можните професионални цели, како и за обука и понатамошно образование.*

► *berufsberatung.ch: Општи информации за стажирање, професија и работа, совети за аплицирање за работно место итн. документи преведени на бројни јазици.*

► *Здружение за состаници на невработени (Verein Erwerbslosen-treffpunkt Schaffhausen VETS) - писарница: Помогнете при изработка на CV и апликација.*

► *arbeit.swiss: Централен портал за баратели на работа, работодавачи и агенции за вработување*

НОСТРИФИКАЦИЈА НА СТРАНСКИ ДИПЛОМИ

Во Швајцарија може да бидат признаени различни странски дипломи и струковни обуки. Во зависност од Вашето образование, контактирајте ги следниве служби:

► *Државен секретаријат за образование, истражување и иновации (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation SBFI): Координација за признавањето на странски дипломи.*

► *Швајцарска конференција на кантонални директори за образование – странски дипломи: Признавање на професиите од областа на образованието.*

► *Swissuniversities: Информации за условите за прием на швајцарските универзитети.*

ПЛАТИ И СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ

Во Швајцарија бруто платите се релативно високи, но тоа важи и за трошоците за живот. Не постои минимална плата која важи за сите работни сектори. Сепак, во некои индустрии постојат колективни договори за минимални плати. Од платата се одбиваат задолжителни придонеси за старосно и семејно осигурување (AHV), инвалидско осигурување (IV), осигурување во случај на невработеност (ALV) и осигурување од несреќи (UV). Во кантонот Шафхаузен, вработените и работодавачите плаќаат придонес и во кантоналниот социјален фонд. Од годишен приход од околу 20.000 франци се одбиваат дополнителни придонеси за обезбедување на професионална пензиска нега (т.н. втор столб) како додаток на AHV. Севкупно, одбитоците за задолжително социјално осигурување изнесуваат околу 15-20% од приходот.

► *Федералнаа агенција за социјално осигурување (Bundesamt für Sozialversicherungen BSV): Стапки на придонеси.*

ГУБЕЊЕ РАБОТА

Секој кој живее во Швајцарија и како вработен ќе изгуби работа има право на бенефиции од осигурување, таканаречени дневни надоместоци, доколку се исполнети неопходните предуслови. Валидна дозвола за престој и најмалку 12 месеци платена работа во последните две години пред регистрацијата се главните услови за исплата на дневните надоместоци. Ако не можете повторно да најдете работа веднаш по завршувањето на работниот однос, треба веднаш да се регистрирате во Регионалниот центар за вработување (RAV) - во најдобар случај за време на отказниот период. Таму ќе добиете информации за следните чекори што треба да ги преземете.

- *Кантон Шафхаузен –Агенција за вработување: Совети во случај на невработеност, вработување, контакт точка за работни дозволи за странци, други прашања побрзани со темата за работа во Швајцарија.*
- *Регионален агенција за вработување (Regionales Arbeitsvermittlungszentrum RAV): Сервисен центар за баратели на работа и работодавачи.*

УСЛОВИ ЗА РАБОТА

Швајцарија е позната по нејзините добри услови за работа. Сепак, тие се регулирани различно во зависност од професијата и браншата. Однапред информирајте се за важечките работни услови. Со договорот за вработување се уредува видот на работата што треба да се изврши, работното време, пробниот период, отказниот рок, годишниот одмор, платата, професионалната одговорност и пензискиот фонд. Во одредени сектори постојат колективни договори за вработување (GAV). GAV е писмен договор помеѓу еден или повеќе работодавачи или нивните професионални здруженија и синдикати. Истиот содржи одредби за односот меѓу работодавачите и вработените, како и за одредбите наменети за договорните страни на GAV.

- *Државен секретаријат за економија (Staatssekretariat für Wirtschaft SECO): Информации околу темата работа.*
- *Државен секретаријат за миграција (Staatssekretariat für Migration SEM): Информации за странски работници за стапување во работен однос во Швајцарија.*
- *Кантон Шафхаузен - Инспекторат за труд: Трудовиот инспекторат е центар за советување, услуги, надлежност и спроведување безбедност и здравје при работа, како и време на работа и одмор.*

ЗАШТИТА ОД ОТПУШТАЊЕ

Законот ги штити вработените од отпуштање во случај на болест, несреќа, бременост или мајчинство. Раскинување на работен однос во овој период е по правило неважечко. Меѓутоа, во случај на неправедно отпуштање од други причини, работникот не мора повторно да се врати на работа; Обештетување може да се бара само на суд.

- *Секретеријат за труд (Arbeitersekretariat) Шафхаузен: Правно собветување , првото советување е бесплатно.*

РАБОТА НЕ ЦРНО

За вработен се смета и некој што е платен за повремена работа во областа хигиена, грижа за деца, домашна работа и градинарство. Тој или таа мора да има дозвола според Законот за имиграција и да биде социјално осиграб (или самиот да се осигура), во спротивно тоа е нелегална работа или работа на црно. Лицето кое работи на црно не е осигурено за случај на инвалидитет, несреќа или невработеност. Последиците можат да бидат драматични. Затоа, во интерес на вработените е да бидат регистрирани.

- *Државен секретаријат за економија (Staatssekretariat für Wirtschaft SECO): Информации на тема на работа на црно, помош при работа на црно, контакт понуди.*
- *Кантон Шафхаузен – работа на црно: Информации во врска со работа на црно.*

СОЦИЈАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

ГРИЖА ВО ШВАЈЦАРИЈА

Компактната мрежа на социјално осигурување и јавната социјална помош ги штити луѓето кои живеат и работат овде и нивните роднини од економските последици од болести, несреќи, невработеност, инвалидитет и други ризици. Цел е да се спречи сиромаштијата во Швајцарија. Социјалното осигурување е важен камен-темелник на швајцарската политички систем. Фокусот е на личната одговорност и на работата. Социјалната сигурност во Швајцарија се заснова на принципот со 3 столба (види графикон) и социјална помош.

Таа претставува основа за Ваша егзистенција доколку Вие или Вашите роднини искусите финансиски тешкотии заради неспособност за работа, невработеност или смрт. Освен тоа, загарантирана е и старосна пензија. Ако се најдете во социјална криза, можете да побарате помош. Може да добиете информации од општината и Службата за социјално осигурување во Шафхаузен.

- *Служба за социјално осигурување (Sozialversicherungsamt SVA) Шафхаузен: Информации и формулари за аплицирање за социјално осигурување и за поевтини премии за задолжително здравствено осигурување.*
- *Федералнаа агенција за социјално осигурување (Bundesamt für Sozialversicherungen BSV): Информации за различните полиси за социјално осигурување за имигранти и емигранти.*

1 столб		2 столб		3 столб	
Државна грижа		Професионална грижа		Приватна грижа	
Обезбедување егзистенција		Продолжување на вообичаениот начин на живот		Индивидуален додаток	
AHV Пензиско и семејно осигурување **IV** Инвалидско осигурување	**EL** Дополнителни услуги **EO** Прописи за надомест на приход	**BVG** Задолжителна професионална грижа	**Столб 2б** Незадолжително обезбедување на професионална пензија	**Столб 3а** Поврзана пензија	**Столб 3б** Слободна пензија

Грижата за старост, смрт и инвалидитет се заснова на три столба:

1 Столб: AHV/IV/EO претставува основно осигурување. Сите луѓе кои живеат и/или работат во Швајцарија се задолжително осигурени.

2 Столб: Во професионалната пензиска шема (пензиски фонд) задолжително се осигуруваат сите вработени над одреден годишен приход.

3 Столб: Приватната грижа е доброволна и се финансира со лични заштеди.

AHV и IV

Најважното социјално осигурување е старосното и семејно осигурување (AHV). Во принцип, сите луѓе кои живеат во Швајцарија подлежат на AHV, без разлика дали се од швајцарска или странска националност, дали се вработени или не. Службата за социјално осигурување во Шафхаузен дава информации за редовната возраст за пензионирање. Можно е предвремено пензионирање, потоа ќе се намали пензијата. Придонесите за инвалидско осигурување (IV) се одбиваат од платата заедно со придонесите за AHV. Во случај на инвалидитет, осигурувањето Ви дава право на поддршка со реинтеграција на пазарот на труд или на пензија. Ако не сте вработен или самовработен, мора да платите придонеси директно во канцеларијата за социјална безбедност.

► *Pro Senectute Kanton Schaffhausen: Социјални совети за постарите луѓе и за нивните роднини*

► *Pro Infirmis Schaffhausen: Совети и поддршка за лицата со попреченост и нивните роднини додека не достигнат AHV-возраст.*

Плаќање за породилно отсуство

По породувањето, вработените жени имаат право на најмалку 14 недели породилно отсуство. Во тој период, по правило ќе добивате 80% од Вашата плата. За таа цел, мора да сте биле осигурени 9 месеци пред породувањето и да сте работеле најмалку 5 месеци во текот на бременоста. Детални информации може да се добијат од Службата за социјално осигурување.

Татковско породилно отсуство

Вработените татковци имаат право на две недели татковско отсуство (макс. 14 дневници) во првите шест месеци по раѓањето на детето.

Професионално пензиско осигурување BV/пензиски фонд

Вработените во Швајцарија мора да се приклучат на професионалната пензиска шема на нивниот работодавач доколку имаат одреден годишен приход. Придонесот изнесува помеѓу 7% и 18% од годишниот прихо Најмалку половина од овие премии мора да ги плати работодавачот. Самовработените лица не подлежат на овој закон.

Семејни додатоци

Во Швајцарија, вработените, како и самовработените и невработените лица имаат право на семејни додатоци. За деца кои живеат во странство може да се применат намалени стапки. Децата имаат право на детски додаток од првиот ден од месецот на нивното раѓање до крајот на месецот во кој ќе наполнат 16 години За децата што се на обука, додатоците се исплаќаат до завршување на обуката, но најдоцна до навршување на 25 години.

СОЦИЈАЛНА ПОМОШ

Целта на социјалната помош е да се спречат, олеснат или санираат материјалните и личните тешкотии на луѓето. На социјална помош имате право ако сте во лични кризи, ако немате доволно пари да се издржувате или да го издржувате семејството. Социјална помош добивате само ако сета друга помош и поддршка не е достапна или не е доволна. Целта на социјалната помош е да се осигура дека наскоро ќе можете повторно да се грижите за себе. Социјалната помош не е осигурување, туку поддршка од државата. Во кантонот Шафхаузен, кантонот и општините се заеднички одговорни за регулирање на социјалната помош. Ако имате какви било прашања, Ве молиме во дадени случаи контактирајте ја Вашата општина на живеење.

ДАНОЧНА ОБВРСКА

Во Швајцарија, трошоците за јавните услуги како што се инфраструктура, транспорт, образование, полиција и армија, здравство, социјално осигурување итн. главно се плаќаат од даноците на приватни лица и компании, како и од ДДВ. На овој начин секој придонесува за добро функционирање на јавниот живот.

КАКО СЕ СОБИРААТ ДАНОЦИТЕ?

За да се пресметаат даноците на доход и имот што треба да се платат, швајцарските граѓани и лицата со дозвола за постојан престој Ц, мора да пополнуваат даночна пријава секоја година. Обрасците за даночна пријава ви се испраќаат на почетокот на секоја година. Даночната пријава може да се пополни со помош на бесплатен даночен софтвер и да се поднесе електронски (eFiling) или по пошта. На странските вработени со живеалиште согласно даночниот закон или престој во Швајцарија кои немаат дозвола за населување Ц, ниту се во брак со лице кое има швајцарско државјанство или дозвола за населување Ц, даноците им се одземаат директно од платата (данок од задршка). Тоа се однесува луѓето со годишна дозвола за престој Б, барателите на азил и странските жители што престојуваат на неделна основа. Лицето кое подлежи на оданочување, сепак мора да пополни даночна пријава, доколку подлежи на дополнителна редовна даночна проценка (на пр. ако има остварено приход од најмалку 120.000 франци).

Ако имате какви било прашања, Ве молиме контактирајте ја Вашата локална даночна администрација, советодавен центар или повереник.

- *Кантон Шафхаузен – даночна администрација: Многу информации за даночни прашања, онлајн даночен калкулатор, преземање на даночен софтвер.*
- *Економски развој Шафхаузен Tax Guide: Прирачникот Ви ги дава податоците за оданочување во кантонот Шафхаузен на компактен и јасен начин.*

БРАК И ПАРТНЕРСТВО

БРАК

За да можете да се венчате во Швајцарија, мора да имате наполнето 18 години. Се признаваат само бракови склучени во матична служба. Во кантонот Шафхаузен, Службата за матична евиденција на градот Шафхаузен е одговорна за сите области поврзани со склучување брак и признавање на раѓања и смртни случаи. Ве информира за условите што мора да се исполнат за склучување брак и документите потребни за тоа. Во Швајцарија може да се венчаат и лица од ист пол.

ПАРТНЕРСТВО

Во Швајцарија се можни и легитимни различни форми на животна заедница. Многу парови живеат заедно невенчани (конкубинат) и имаат заеднички деца. Овие парови имаат можност да склучат договор за конкубинат. Тој може да биде заверено кај нотар и да се регулира, на пример, старателството и издржувањето на децата, што му припаѓа кому или како ќе се делат трошоците за домаќинството.

РАЗДЕЛБА

Развод може заеднички да побараат и двајцата сопружници или само еден брачен другар. Надлежноста за тоа ја има Семејниот суд на округот. Браковите склучени во странство може да се разведат и според швајцарскиот закон. За да го направите ова, мора да го имате постојано живеалиште во Швајцарија и да живеете тука најмалку една година. Дали странците можат да го задржат правото на престој по разводот, зависи од различни фактори. За информации во врска со разводот, можете да контактирате со Советувалиште за брак и семејство или Центар за правни прашања.

- *Град Шафхаузен – матична служба: Информации за подготовка за брак.*
- *binational.ch: Информативна платформа за бинационални парови и интеркултурни семејства*
- *Советувалиште за партнерства и бременост во Шафхаузен (Beratungsstelle für Partnerschaft und Schwangerschaft Schaffhausen): Советување за парови и заеднички живот, како и советување и информации за бременост, раѓање и контрацепција.*
- *Pink Cross: Швајцарска организација за поддршка на хомосексуалци, широк спектар на совети.*
- *LOS: Организација на лезбијки Швајцарија.*
- *Transgender Network Switzerland: Информации и совети на тема трансродови лица.*
- *InterAction: Информации и совети за интерсексуални прашања/интерсексуални лица.*

ПРАВО НА СЛОБОДЕН ИЗБОР НА ПАРТНЕР – ПРИНУДНА ВЕНЧАВКА И ПРИНУДЕН БРАК

Во Швајцарија имате право слободно да го изберете Вашиот партнер/-ка. Затоа, семејствата или други луѓе немаат право да ги принудуваат жените или мажите да стапат во брак против нивна волја. Принудата ги крши основните човекови права и швајцарскиот федерален устав и е казнива. Бракот што бил склучен под принуда, може да се прогласи и за неважечки од страна на властите, без разлика дали е склучен во земјата или во странство.

СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО

Семејното насилство не е дозволено во Швајцарија и истото кривично се гони. Семејното насилство се однесува на физичко, психичко или сексуално насилство во семејството или во моментална или прекината врска. Жртвите на семејно насилство добиваат поддршка и советување - од психичко справување со искуството на насилство, преку разјаснување на правните прашања и посредување при итно сместување. Луѓето кои вршат насилство и се склони кон насилство се поддржани во развивањето нови опции за справување со истото, со цел да се стави крај на насилството или воопшто да не се применува.

- *Стручна служба за жртви на насилство Шафхаузен (Fachstelle für Gewaltbetroffene Schaffhausen FSGB): Бесплатно и анонимно советување на жртви за жени, мажи, деца и млади луѓе, вклучително и случаи на принудна венчавка, принуден брак и семејно насилство.*
- *Стручна служба за сторители на насилство Шафхаузен, (Konflikt.Gewalt): Бесплатно и анонимно советување за сторители на насилство или за лица склони кон насилство.*
- *Стручна служба принудна венчавка (Fachstelle Zwangsheirat) Швајцарија: Дава совети и поддршка на луѓето или оние околу нив погодени од принудна венчавка и принуден брак.*

СЕМЕЈСТВО И ДЕЦА

ПЛАНИРАЊЕ НА СЕМЕЈСТВО И РАЃАЊЕ

Раѓањето на дете со себе носи многу промени. Во регионот Шафхаузен постојат различни понуди, кои Ве подготвуваат за овој чекор и Ве поддржуваат по породувањето. Секое раѓање мора да се пријави во матичната служба на градот Шафхаузен. Ако детето се роди во болница, болницата го пријавува раѓањето. Во случај на раѓање во домашни услови, акушерката е должна да го пријави детето. Акушерката обезбедува професионална поддршка на трудници, родилки и оние кои неодамна родиле и нуди континуирана грижа од бременоста до раѓањето до крајот на постпарталниот период.

- *Град Шафхаузен – матична служба: Информативен лист и потребни документи во врска со регистрацијата на раѓање.*
- *Советувалиште за партнерство и бременост во Шафхаузен (Beratungsstelle für Partnerschaft und Schwangerschaft): Советување за парови и заеднички живот, како и советување и информации за бременост, раѓање и контрацепција.*
- *Болници Шафхаузен: Меѓу другото, нудиме подготовка за раѓање за жени и парови.*
- *Швајцарско здружение на акушерки: Интернет-платформа за хонорарни акушерки во регионот Шафхаузен.*
- *Флаер „Тука за нас" кантон Шафхаузен: Преглед на советодавни центри за родители со бебиња и мали деца. Флаерот е преведен на многу јазици.*

ДА СЕ БИДЕ РОДИТЕЛ

Воспитувањето деца е тешка задача. Во секојдневниот живот родителите постојано се прашуваат што е најдобро за нивното дете. Животот во нова средина носи дополнителни предизвици за семејствата. Потребни Ви се дополнителни ориентациони знаења. Размената на идеи со другите родители е многу вредна.

Има широк спектар на опции за мајки и татковци кои сакаат да разменуваат идеи со други родители или да учествуваат во активности со своето дете. Некои понуди се специјално дизајнирани да им овозможат на швајцарските и странските родители да остварат контакт. Освен тоа, постојат и специјализирани советодавни центри што може да им помогнат на родителите околу прашањата за воспитување, развој и здравје на Вашите деца.

- *wegweiser.sh - информативна платформа Шафхаузен за деца, млади и семејства На онлајн платформата може да најдете советодавни центри, понуди за слободно време и грижа, курсеви, курсеви за обука на родители и многу повеќе.*

ВОСПИТУВАЊЕ, ЗДРАВЈЕ И РАЗВОЈ

Во Швајцарија, во првите четири години од животот, со основно осигурување се покриени осум педијатриски прегледи за контрола на развојот на детето. Во исто време, советодавната служба за мајки и татковци им дава совети и поддршка на родителите. Ако имате какви било прашања во врска со развојот и воспитувањето на Вашите деца или ако имате проблеми на училиште, можете да контактирате со разни советодавни центри кои ќе соработуваат со Вас за да се најде решенија.

- *doktor.ch: Педијатриски ординации во кантонот Шафхаузен*
- *Spitex Schaffhausen - советување за мајки и татковци: Советува за прашања за здравјето, развојот и воспитувањето на Вашето дете (0-5 години).*
- *Специјалистички центар за куративна едукација и логопед во раните години (Fachstelle für Heilpädagogik und Logopädie im Frühbereich) Шафхаузен: Појаснување, советување и терапија за деца со развојни проблеми или пречки од раѓање до влез во градинка.*
- *Spitäler Schaffhausen - Психијатриска служба за деца и адолесценти (Spitäler Schaffhausen): Специјалистички центар за психички развој на деца и младинци и за нивните семејства. Покрај појаснувања и терапии, KJPD обезбедува и консултации за родители и специјалисти.*

СЕМЕЈСТВО И ДЕЦА

Стручна служба Teddybär: Психолошко советувалиште во Шафхаузен за родители и деца за прашања од развој и воспитување

- *Кантон Шафхаузен - училишно појаснување и совети (Schulische Abklärung und Beratung SAB): Советување на наставниците и родителите за деца со проблеми со учењето и постигнатите резултати, посебни таленти, тешкотии во врската или мотивацијата или упадливо социјално однесување во градинка и училиште.*
- *Кантон Шафхаузен – Служба за деца и млади (Kinder- und Jugenddienst KJD): Совети и поддршка доколку се чини дека развојот на децата и младите е изложен на ризик.*
- *Младински советодавен центар Шафхаузен: Совети и поддршка за проблеми во семејството, училиште или на работа. Понудата е наменета за млади луѓе на возраст од 12 до 24 години, како и за нивните семејства, родители, наставници и тренери.*
- *Pro Junior Schaffhausen/Thurgau: Организира настани и обезбедува материјална поддршка за семејства и деца.*
- *Информации за родители:*
  - Писмо до родители Pro Juventute: Практични информации за исхрана, нега, развој и образование. Преведена на голем број јазици. Добиени од советодавниот центар за мајки и татковци или од Вашата општина.
  - Parentu: Апликацијата на 15 различни јазици ги информира родителите за развојот на детето од раѓање до неговиот 16-ти роденден.
- *Семеен центар Шафхаузен*
  Семејниот центар на Kirchhofplatz е место каде што се среќаваат мајките, татковците, бабите и дедовците и другите старатели со мали деца и може да воспостават контакти. Меѓу другото, таму има и бистро со игротека, центар за поддршка и советување за мајки и татковци, информативен центар и простории што може да се користат за курсеви и настани.
- *Град Шафхаузен - рано детство: Одделот за ран развој е посветен на образованието, грижата и воспитувањето на малите деца сè до нивното запишување во градинка. Стручната служба е посветена на добри општи услови и висок квалитет на институциите за нега Истата информира, координира и поврзува луѓе и организации вклучени во раното образование во градското подрачје.*
- *Општина Нојхаузен - рано детство: Стручната служба рано детство ги поддржува семејствата со деца до шестгодишна возраст со совети и поддржува услуги во општината. Таа редовно организира настани за семејства, како и неделно кафуле родител-дете.*
- *Развој на соседството Шафхаузен: Одделот за развој на општините во градот Шафхаузен управува со семејниот центар и организира состаноци во областа.*
- *Комисија за деца и млади Тајнген – thayngen4kids: Информации за понуди за деца, млади и семејства во Тајнген и околината.*

ГРИЖА И ОБРАЗОВАНИЕ НАДВОР ОД СЕМЕЈСТВОТО

На семејствата во кантонот Шафхаузен им се достапни различни семејни комплементарни понуди и понуди за поддршка на семејството. Понудите се движат од советодавни центри до услуги за чување деца, групи за мали деца или игри до дневни центри и нега после училиште. Искористете ги понудите! Тие им нудат на Вашите деца можност да ги остварат своите први контакти со други деца и Ви даваат добра можност да запознаете други семејства.

Дополнителна семејна нега и други понуди

Во Шафхаузен, за грижа за Вашите деца , на располагање Ви стојат градинки (KiTa), дневни семејства, центри за нега на ученици после училиште и ручек. Во зависност од нивните потреби, децата таму се згрижени цел ден или од час. Сите понуди се наплаќаат. Во некои општини институциите се субвенционираат. Вашата општина ќе Ве информира за тоа што е достапно во блиската околина и ќе обезбеди информации за учеството во трошоците.

- *Кантон Шафхаузен – одделение за спорт, семејство и млади: Покрај надзорот на дополнителната грижа на семејството и училиштето, канцеларијата води преглед на установите за нега во кантонот.*
- *Град Шафхаузен – грижа за деца и млади:Грижа после училиште, ручек и други опции за грижа за децата.*
- *Zweidihei – Здружение за згрижување деца: Згрижување во дневни семејства.*
- *Црвен крст Шафхаузен: Понуди за помош за семејства, аранжмани за чување деца.*

Групи за играње

Во групите за играње, децата разиграно се поддржуваат во нивните јазични и социјални вештини пред да влезат во градинка. Групата за играње обично се одржува двапати неделно и трае од 2 до 4 часа. Ориентацијата на групите за играње во Шафхаузен е многу разновидна, на пример има групи кои се среќаваат во шума, на на фарма или кои се фокусираат на развој на јазикот.

- *Стручна и контакт точка за групи за играње во Шафхаузен (Fach- und Kontaktstelle Spielgruppen Schaffhausen): Список на групи за играње и општи информации за групите за играње.*

Мајка-дете- / татко-дете- / родител-дете-гимнастика

Гимнастиката мајка-дете/татко-дете/родителдете се однесува за родители со мали деца на возраст од 3-5 години. На заедничките часови по гимнастика, на разигран начин се промовираат здравјето и подвижноста.

СТЕКНУВАЊЕ НА ЈАЗИЧНИ ВЕШТИНИ

Многу родители не се сигурни на кој јазик треба да ги учат своите деца во нивната нова средина. Најновите сознанија покажуваат дека родителите треба да го зборуваат својот прв јазик (мајчин јазик) со своите деца и да го одржуваат овој јазик. Во исто време, родителите може да ги поддржат своите деца во усвојувањето на локалниот јазик. Ова првенствено значи дека на Вашите деца им дозволувате да имаат контакт со други деца и, на пример, да ги запишете во групи за играње или во градинка.

- *Integres – Стручна служба за интеграција во регионот Шафхаузен: Советодавен центар за мигранти за сите секојдневни прашања Обезбедување понуди за јазична поддршка.*
- *migesplus.ch – Портал за здравствена еднаквост: Зборувај со мене и слушај ме: Водич за родители со предлози како да се поддржат децата во учењето на јазикот. Брошурата содржи практични совети за тоа како децата можат добро да растат говорејќи два или повеќе јазици. Преведена на голем број јазици.*
- *Швајцарскиот институт за медиуми за деца и млади (Schweizerisches Institut für Kinder- und Jugendmedien SIKJM) – Промовирање на читање во семејството: Водич за родители за тоа како децата можат да бидат поддржани со поддршка за јазик и читање. Преведена на голем број јазици.*

ПОНУДИ ЗА МЛАДИ

Кантонот Шафхаузен е посветен на грижите на младите луѓе. Стручната служба за поддршка на деца и млади ги вмрежува општините и здруженијата за млади. Таа ги поддржува со информации и совети. Градот Шафхаузен и другите општини ги поддржуваат младите со младинска работа.

- *Град Шафхаузен – младинска работа: Младинската работа е редовно присутна во јавниот простор на градот, нудејќи лесно достапни можности за контакт. Понудите, програмите и во рамките на младинска работа се посветени на успешни активности во слободно време и личен развој.*
- *Здружението за младински прашања, превенција и помош на зависници (Verein für Jugendfragen, Prävention und Suchthilfe VJPS): Стручен центар за унапредување на здравјето, превенција и советување за зависности во Шафхаузен.*
- *Младински парламент во Шафхаузен: Платформа за политичко учество на младите.*

ОБРАЗОВЕН СИСТЕМ ВО КАНТОНОТ ШАФХАУЗЕН

Во кантонот Шафхаузен, децата прво посетуваат основно ниво (две години градинка, шест години основно училиште), а потоа средно ниво I (реалка или средно училиште). Часовите до и вклучувајќи го средното ниво II се бесплатни. За училишен материјал се плаќа од средно ниво II па натаму.

ЗАДОЛЖИТЕЛНИ УЧИЛИШНИ ДЕНОВИ

Одењето во градинка започнува најрано од четиригодишна возраст. Во градинка посебен акцент се става на разиграното учење, социјалниот контакт и усвојувањето на јазични вештини. Основното училиште започнува од 6-годишна возраст. Основното училиште обично трае шест години. Потоа следи реалка или средно училиште (средно ниво I). Децата со попреченост или посетуваат специјално училиште или се интегрирани во редовното одделение

СОРАБОТКА ПОМЕЃУ УЧИЛИШТЕ И РОДИТЕЛИ

Родителите се првенствено одговорни за воспитувањето и образованието на нивните деца. Тие се должни да ги запишат своите деца на училиште и да се погрижат да се придржуваат до посетувањето на училиште, распоредот и училишните правила. Тие, исто така, треба да се погрижат децата да си ја завршат домашната задача и да им се достапни потребните услови.
Соработката меѓу училиштата и родителите е од централно значење во Швајцарија. Училиштето редовно ги поканува родителите на родителски состаноци и вечери на родители. Вашето учество е важно за да можете добро да ги поддржувате Вашите деца во текот на нивните училишни години и заедно да најдете решенија за училишните проблеми или претстојниот избор на професија.

► *Кантон Шафхаузен – Министерство за образование: Информации за училишни теми. Ако имате конкретни прашања во врска со училиштето на Вашите деца, Ве молиме директно контактирајте ја Вашата локална општина.*

ЗАДОЛЖИТЕЛНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Подготвителен степен	Примарно (основно) образование	Секундарно (средно) образование I	Секундарно (средно) образование II	Терцијарното (високо) образование
Детска градинки	Основно училиште	Средно училиште - реалка	Средби училиште (кантонално училиште) Средно училиште Училиште за применети науки	Стручно училиште Стручна матура Универзитет ЕТН (универитет за технички науки на Швајцарската Конфедерација) Универзитет за применети науки Вишо училиште за применети науки
2 години	6 години	2-3 години	2-4 години	2-6 години

ГЕРМАНСКИОТ КАКО ВТОР ЈАЗИК (DAZ) И ВОВЕДНИ ЧАСОВИ ЗА СТРАНСКИ ЈАЗИК (EFF)

Ако Вашето дете започнува на училиште со мало или без познавање на германски јазик, училиштето нуди различни форми на поддршка. Соодветната мерка ја презема наставникот и одговорниот за германскиот јазик како втор јазик. Прво и основно, децата се интегрираат во редовно одделение и добиваат дополнителни часови по германски јазик. Одредени општини имаат воведни часови за странски говорители (EfF).

► *Кантон Шафхаузен – Schulportal: Германскиот како втор јазик: Информации за почетна и напредна поддршка за деца со странски мајчин јазик во редовните училишта.*

НАСТАВА ПО МАЈЧИН ЈАЗИК И КУЛТУРА (HSK)

Доброто познавање на првиот јазик им помага на учениците со странски мајчин јазик да усвојат други јазици. Затоа, разни конзулати и приватни организации нудат курсеви за деца и млади на странски јазик за нивниот мајчин јазик и култура. Повеќето курсеви започнуваат во второ одделение. Одредени фондации нудат и курсеви уште од рано детство. Пријавувањето обично се врши преку јавното училиште. Оценката по мајчин јазик и култура (HSK) може да се внесува во свидетелството за секој семестар.

► *Кантон Шафхаузен – Schulportal: Мајчин јазик и култура: Информации за настава и тековни курсеви по мајчин јазик и култура (HSK).*

ПРИВАТНИ УЧИЛИШТА

Во Шафхаузен, некои приватни училишта нудат лекции за алтернативни училишни системи: BoInternational School of Schaffhausen ISSH се предава според наставната програма на International Baccalaureate Organization (IBO); наставниот јазик е англиски. Waldorfschulenуди лекции по Waldorf-педагогија. Училиштето во предградието е целодневно училиште за возраст од 1-9 одделение. Здружението Waldläufer во шумата Нојхаус раководи со основно ниво (1 градинка до 2-ро одделение). Во Халау постои тандем-училиште од 1-во до 6-то одделение.

► *International School of Schaffhausen: Сите нивоа од тригодишна возраст до Diploma Years Curriculum.*

► *Waldorfschule Шафхаузен и градинки: 1-во до 5-то одделение, градинка, група за играње и група родител-дете.*

► *Stadtrandschule Шафхаузен: Целодневно училиште за 1-во до 9-то одделение.*

► *Центар за природа и едукација Waldläufer: Здружението е посветено на природно-образовни понуди во кантонот Шафхаузен.*

► *Tandemschule: Мало христијанско приватно училиште во Халау*

ОБРАЗОВАНИЕ И СТУДИИ

СРЕДНИ УЧИЛИШТА И СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ – СРЕДНО НИВО II

По задолжителното школување, младите можат да завршат средно образование или стручно училиште Стручната квалификација претставува суштински дел од швајцарскиот образовен систем.

Основната стручна обука служи за стекнување на вештини и знаења потребни за практикување на професијата. Швајцарија има таканаречен „дуален" систем за стручна обука. Под тоа се подразбира паралелна обука во фирма и стручно училиште. Околу 70% од младите луѓе ја започнуваат својата кариера на овој начин. Предуслов за стручно оспособување е договор за обука во фирма.

Постојат два основни курсеви за стручна обука:

1 Сертификат за оспособеност: Основната обука од три до четири години обично завршува со завршен испит за стажирање и води до федерален сертификат за оспособеност. Федералниот сертификат за оспособеност, заедно со завршувањето на проширено општо образование, води до диплома за средно стручно образование.

2 Професионален сертификат: Основната обука од две години обично завршува со завршен испит за стажирање и води до федерален професионален сертификат. Тој е дизајниран на таков начин, што понудите особено ги земаат предвид практично надарените ученици.

Стручната матура може да се заврши заедно со обуката или по нејзиното завршување. Стручната матура овозможува пристап до универзитети за применети науки.

Посетувањето на **кантонското училиште (гимназијата)** и завршувањето на матурата е предуслов за прием на универзитети.

По тригодишно **општо образование** и една година практично искуство, средното техничко училиште нуди стручна матурска квалификација, која им дава право на студентите да започнат со студирање на технички факултет.

Трговското средно училиште води до квалификација економист/економистка EFZ, во комбинација со трговска стручна матура.

- ► *Кантон Шафхаузен – Оддел за стручна обука и советување за кариера: Информации и совети за стручно оспособување и понатамошно образование, помош со прашања за наставната професија и односите со учениците.*
- ► *Кантонално училиште Шафхаузен: Кантоналното училиште Шафхаузен нуди можност за полагање двојазична матура (германско-англиски / германско-француски).*

СТУДИИ - ТЕРЦИЈАРНО НИВО

Швајцарија нуди широк спектар на можности за студирање. Високото образование по стручното образование или по завршувањето на средното образование подлежи на такси (универзитет, универзитет за технички наука на Швајцарската конфедерација, универзитет за обука на наставници, универзитет за применети науки, виша школа за применети науки).

- ► *Berufsberatung.ch: Сите информации за Вашите студии.*
- ► *Perspektiven-Studium: Платформа со информации и проекти за пристап до универзитетско образование за бегалци.*

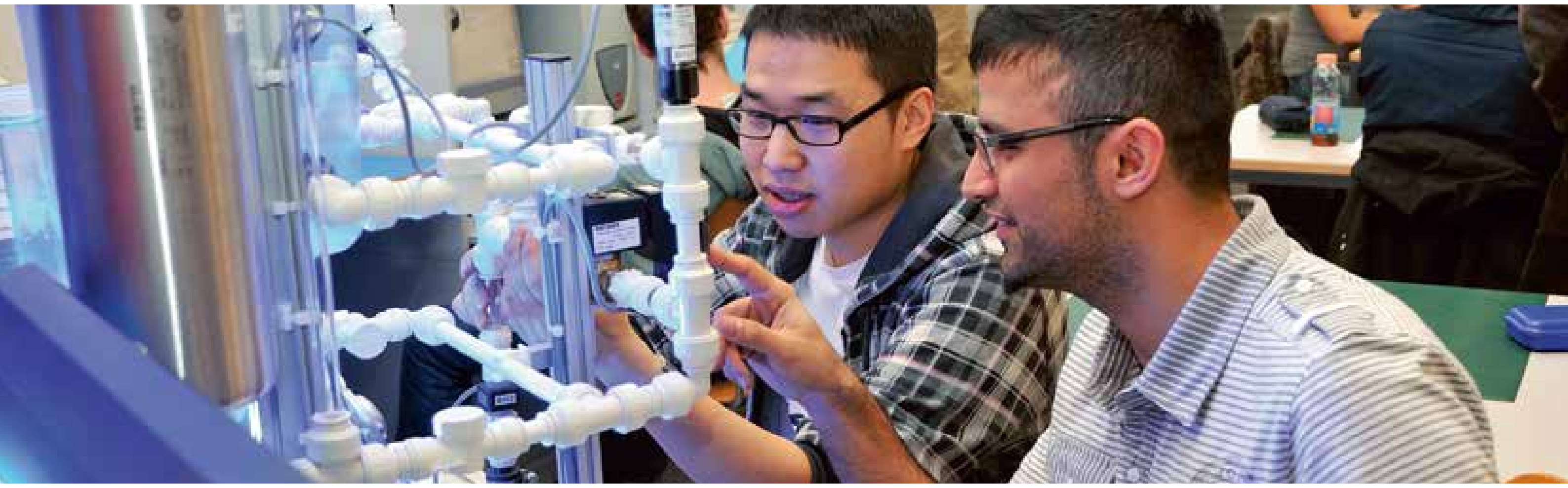

ИНФОРМАЦИИ И СОВЕТИ ЗА ИЗБОРИ ЗА ПРОФЕСИЈА И ПОНАТАМОШНО ОБРАЗОВАНИЕ

Информативниот центар за кариера (BIZ) е отворен за жителите на Шафхаузен за информации и совети за избор на професија, избор на студии, понатамошни кариери и можности за понатамошно образование. Бројни професионални портрети може да се видат на почетната страница и во BIZ на Herrenacker 9. Може да се советувате на лице место - и без пријавување. Доколку имате дополнителни прашања, ќе биде договорен термин за консултација. За време на советувањето, клиентите подобро ги запознаваат нивните интереси и вештини и развиваат идеи за професионални можности. За млади луѓе до 20 години кои живеат во кантонот Шафхаузен, консултациите се генерално бесплатни. За возрасните се достапни советувања за кариера. За лицата кои живеат во кантонот Шафхаузен, првите три консултации во траење од 1 час се бесплатни. Сите понатамошни консултации се наплаќаат.

► *Информативен центар за кариера на кантонот Шафхаузен (Berufsinformationszentrum BIZ): Советување за избор на професија, студии и кариера. Информации и совети за сите прашања што се однесуваат на училишна или стручна обука.*

ПРЕОДНИ ПОНУДИ

Секој што по задолжителното школување не може да најде директен пат до основната стручна обука или средно училиште, може да присуствува на преодна понуда. Информативниот центар за професии (BIZ), Ве советува за изборот на вистинската понуда. Центарот за стручно оспособување (BBZ) Шафхаузен нуди различни модели во годината за стручна подготовка. Во кантонот Шафхаузен постои образовна програма во две фази наменета за младите што подоцна се доселиле и за возрасните, кои не посетувале задолжително училиште во Швајцарија или го посетувале само кратко време. Првата фаза се одвива според програмата за основно образование JUMA во SAH Шафхаузен, со цел префрлање на курсевите за интеграција, ориентирани кон стручна обука на BBZ. Курсевите за интеграција се изведуваат како модел со полно работно време или како дел од интеграциско предучение како модел со скратено работно време со училишни и практични компоненти. Целта на овие понуди е да се овозможи влез во основното стручно образование во Швајцарија.

► *Информативен центар за професии на кантонот Шафхаузен (Berufsbildungszentrum BBZ): Информации за различните понуди на годината за стручна подготвка, особено за курсот за интеграција BBZ за странски млади луѓе.*

► *Швајцарската организација за помош на работници (Schweizerischen Arbeiterhilfswerks SAH): Курсот JUMA-B за млади од 16 – 25 години, како и бројни понуди за едукација и поддршка за социјална и професионална интеграција.*

► *Предобука за интеграција INVOL: Предобуката за интеграција е наменета за признаени бегалци, привремено примени лица, доцни доселеници од ЕУ/ЕОСТ и трети земји, како и лица со заштитен статус С, кои се мотивирани во Швајцарија стручно образование.*

► *START! Studium: Прединтеграцискиот курс на Универзитетот во Цирих е двосеместрална едукативна понуда за бегалци со потенцијал за универзитетски студии. Во програмата, учесниците се подготвуваат лингвистички, стручни и организациски за условите за студирање во Швајцарија.*

МЕДИЦИНСКА НЕГА

Поголем број од луѓето во Швајцарија имаат матичен/-на лекар/-ка, кој/-а што претставува прво лице контакт за прашања во врска со Вашето здравје. Во Шафхаузен има две болници: државната кантонална болница и приватната клиника Belair. Упатување во болница најчесто го врши матичниот лекар. Во итни случаи, ординацијата за итни случаи или одделението за итни случаи на кантоналната болницаможе да се користи и надвор од работното време.

- *Кантонална лекарска асоцијација Шафхаузен: Меѓу другото, контакти со лекари/-ки кои работат во Шафхаузен.*
- *Здружение за матични лекари (Hausarztverein) Шафхаузен: Контакти со матичните лекари кои работат во регионот.*
- *Spitäler Schaffhausen: На оваа страница ќе најдете информации за кантоналната болница (вклучувајќи рехабилитација и преодна нега), за психијатрскиот центар Брејтенау и за детската и адолесцентна психијатрија.*
- *Приватна клиника Belair Шафхаузен: Приватна клиника во станбената област Брајте.*

ИТНИ МЕДИЦИНСКИ СЛУЖБИ

Во кантонот Шафхаузен, амбулантската итна услуга ја обезбедуваат лекари во самостојна пракса. Во итен случај, за време на редовното работно време на ординацијата може исто така да го контактирате Вашиот матичен лекар. Во случај на негово отсуство, ќе ги добиете името и телефонскиот број на дежурната ординација. Надвор од работното време, можете да ја контактирате ординацијата за итни случаи во Шафхаузен, која се наоѓа во приемното одделение за итни случаи на Кантоналната болница Шафхаузен. Истото го водат матични лекари во регионот во вечерните часови и цел ден за време на викендите. Одделот за итни случаи во кантоналната болница е отворен деноноќно, 365 дена во годината.

- ***Што да направите во итен случај:** До соодветната итна помош ќе бидете упатени преку контактниот центар на телефонскиот број 052 634 34 00: Ова може да биде дежурната ординација на матичниот лекар во текот на денот, ординацијата за итни случаи или одделението за итни случаи. Во итни случаи опасни по живот, јавете се на 144.*
- *Центар за појаснување и кризни интервенции (Abklärungs- und Kriseninterventionsstelle KiSH) Центарот за разјаснување и интервенција во кризни ситуации (KiSH) го нуди Психијатриските служби и истиот се наоѓа во Психијатрскиот центар Брејтенау. Истиот овозможува краткорочни амбулантни професионални консултации (во рок од 24 до максимум 48 часа), за да ви помогнат да се справите со кризни ситуации. Тел. 052 634 72 75 (од 17 до 08 часот и за време на викендите: тел. 052 634 34 34.)*

ЗДРАВСТВЕНО И ОСИГУРУВАЊЕ ОД НЕЗГОДА

Доколку се доселите од странство, мора да склучите полиса за здравствено осигурување и осигурување од незгода во рок од 3 месеци. Ако сте се преселиле од друг кантон, мора да приложите потврда за осигурување во Вашата нова општина на живеење во рок од 30 дена. Друштвата за здравствено осигурување се законски обврзани да Ве вклучат во основното осигурување. Вработените генерално се осигурени против несреќи. Погрижете се да не сте двојно осигурани. Основното осигурување ги покрива трошоците за лекување на лекарите во општото одделение на сите болници, што се на болничкиот список на кантонот Шафхаузен. Сепак, секогаш треба сами да платите дел од трошоците за лекување (во зависност од франшизата и партиципацијата). Државата доделува намалувања на премиите за осигурени лица, парови и семејства во скромни економски околности. Службата за социјално осигурување на кантонот Шафхаузен ги обработува барањата за намалени премии.

Покрај основното осигурување, секое лице може да земе дополнително осигурување кое покрива дополнителни услуги како болнички престој во приватно одделение.

- *Федерална служба за здравство (Bundesamt für Gesundheit BAG): Информации за здравствено, осигурување и сл.*
- *Служба за социјално осигурување (Sozialversicherungsamt SVA) Шафхаузен: Обрасци за аплицирање, информации за намалување на премиите и информации за социјално осигурување.*
- *Федерална служба за здравство (Bundesamt für Gesundheit BAG): Споредба на премијата на фондот за здравствено осигурување за основно осигурување.*
- *migesplus.ch – Здравствен водич Швајцарија: Брошура за здравство, издадена од Федералната служба за јавно здравје и Швајцарскиот Црвен крст на сите теми поврзани со здравјето, преведена на многу јазици.*

СТОМАТОЛОШКА ГРИЖА

Со неколку исключоци, стоматолошките третмани не се вклучени во каталогот на поволности од задолжителното основно осигурување. Затоа, повеќето стоматолошки трошоци ги плаќаат самите пациенти. За деца може да се склучи специјално осигурување за стоматолошка нега.

Во кантонот Шафхаузен, училишната стоматолошка клиника им стои на располагање на сите деца и млади. Училишната стоматолошка амбуланта врши годишни прегледи за деца од градинка и ученици. Прегледот е бесплатен и задолжителен. Сите други услуги што ги нуди училишната стоматолошка амбуланта се субвенционирани од кантонот за да можат да се нудат по поволни услови.

Асистентките за превенција ги посетуваат градинките, основните училишта и училиштата за ориентација и ги учат децата за орална хигиена и правилна исхрана.

- *Училишна стоматолошка клиника во кантонот Шафхаузен: Покрај прегледи и третмани, има и информации за дентална превентива.*

ПОДДРШКА И ГРИЖА ВО КАНТОН ШАФХАУЗЕН

Покрај физичките тегоби, хроничните болести или инвалидитетот предизвикуваат многу потешкотии во секојдневниот живот. И постари луѓе се соочени со нови предизвици. Покрај грижата и поддршката дома, постојат различни алтернативни форми на живеење како што се пензионерски и старечки домови, пензионерски заедници итн. Во Шафхаузен има бројни советодавни центри како Pro Senectute или Pro Infirmis, како и услуги за поддршка од Spitex или од Црвениот крст, што може да Ви помогнат во грижата и во справувањето со секојдневниот живот.

- *Pro Senectute Kanton Schaffhausen: Разни понуди за советување, слободни активности и помош во секојдневниот живот за постари луѓе.*
- *Pro Infirmis Thurgau-Schaffhausen: Совети и поддршка за лицата со психички, физички или когнитивни оштетувања и нивните роднини додека не достигнат возраст за AXB (жени 64 / мажи 65 години).*
- *Krebsliga, Lungenliga, Rheumaliga и Diabetes Schaffhausen: Поддржувајте ги засегнатите лица и нивните роднини на различни начини.*
- *Spitex Kanton Schaffhausen: Услугите на Spitex се движат од здравствена и нега на болни до помош во домаќинството и социјална нега.*
- *Швајцарски Црвен крст - Кантон Шафхаузен: Нуди различни услуги и помош во областа на здравството, социјалните работи и интеграцијата. Најважни понуди се транспортната услуга, системот за итни повици и службите за помош на Црвениот крст.*
- *palliative.ch: Швајцарското здружение, вмрежено меѓукантонски, промовира и обезбедува информации во врска со специфичните грижи за палијативна нега. Во Шафхаузен постои и кантонална асоцијација.*
- *Здружението за младински прашања, превенција и помош на зависници (Verein für Jugendfragen, Prävention und Suchthilfe Schaffhausen VJPS): Специјализиран центар за промоција на здравјето, превенција, советување за зависности и социјална работа на терен, како и уличната кујна Шафхаузен*

СЛОБОДНО ВРЕМЕ И КУЛТУРА

ЗАПОЗНАЈ ГО ШАФХАУЗЕН

Регионот Шафхаузен Ве поканува на различни патувања за негово запознавање. Разновидниот пејзаж на Рајна помеѓу Шафхаузен и Штајн ам Рајн нуди неспоредливо природно искуство. Во лето, половина Шафхаузен ужива во студените води на Рајна во една од многуте бањи во Рајна или покрај слободно достапниот пејсаж на брегот. Во интеракцијата на годишните времиња, импресионира моќната убавина на бурниот водопад на Рајна. Мошне привлечна е посета во леден зимски ден. Во лето природниот спектакл се слави со огномет. Широкиот ридски пејзаж и шумите на Ранденс и Рејатс Ве поканувaат на планинарење, прошетка и пикник. Добро развиената мрежа на велосипедски патеки е идеална за велосипедски тури.

- *KulturLegi Schaffhausen: Со KulturLegi (легитимацијата за културни настани), лицата кои добиваат услуги за поддршка или имаат низок приход, добиваат попуст до 70 проценти за многу понуди во кантонот Шафхаузен и многу други кантони ширум Швајцарија.*
- *Schaffhauserland Tourismus: Обезбедува информации за бројни екскурзии, кратки планинарења, тековни настани, гастрономија, спорт, култура и други рекреативни активности и нуди продажба на билети за јавни тури со водич, групни тури со водич, искуства и понуди, градски театар, патувања со брод, настани и ваучери.*
- *KSS Freizeitpark: Нуди широк спектар на спортски активности од пливање до лизгање на мраз и одбојка на плажа до велнес и фитнес.*
- *wanderland.ch: Регионални и локални предлози за пешачење со насоки и мапи за пешачење преку интернет.*
- *Регионален природен парк Шафхаузен: Информации за природните искуства во Шафхаузен.*
- *Naturpark Schaffhausen: Онлајн планирање на екскурзии во регионот Шафхаузен.*
- *rheinfall.ch: Информации за настани и тури со водич околу природната појава Рајнски водопади.*

ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА

Секојдневните средби и слободните активности се важни за човековата благосостојба. Тие служат за релаксација, учење, здравје и го прошируваат Вашиот круг на пријатели. Тие Ви помагаат да се етаблирате во Вашето ново место на живеење.

Маалски и селски живот

Селата и населбите организираат фестивали или настани, на кои можете да присуствувате или активно да земете учество. Најдобро распрашајте се кај Вашите познаници, роднини, пријатели и соседи. Во населбите и селата постојат места за средби како на пр. игралишта, базени или маалски центри, каде што може да се остварат контакти. Ако сте посебно заинтересиран/-а за случувањата во Вашата околина и сакате активно да придонесете за соживотот во соседството или селото, можете да се ангажирате во маало или селско здружение.
Општините во кантонот Шафхаузен имаат интернет-страница - обично под името на општината - која Ве информира за тековните настани, политиката и администрацијата. Во градот Шафхаузен, одделот за развој на населбите исто така Ве поддржува со грижи и проекти што промовираат соживот, размена и социјално вмрежување во маалата на градот Шафхаузен и го подобруваат квалитетот на животот. Се организираат состаноци во соседството во различни населби. каде се среќаваат луѓе од сите возрасти и потекло.

- *Град Шафхаузен – Quartiervereine: Широк спектар на активности и информации од населбите во Шафхаузен.*
- *Benevol Шафхаузен: Стручната служба за волонтерска работа поставува и бара волонтери за задачи во сите области од животот.*
- *Quartierentwicklung Schaffhausen:Места за состаноци и проекти на различните населби во Шафхаузен.*

Здруженија и клубови

Во кантонот и во општините постојат различни здруженија за жени, мажи, деца, млади и постари лица. На пример, постојат младински здруженија како што се извидници, природонаучни и историски клубови, сообраќајни клубови, шаховски клубови, женски клубови, музички и културни клубови, политички партии и спортски клубови од секаков вид. Има и понуди во многу заедници како родител-дете гимнастика (ElKi-гимнастика), здравствена гимнастика, гимнастика за возрасни, хорови и театарски групи. Понудите и клубовите се отворени за сите заинтересирани. Тие се радуваат за новите членови. Прашајте ја Вашата локална општина за различните расположиви понуди. На интернет-страницата на Вашата општина може да најдете информации за локалните клубови.

► *wegweiser.sh - информативна платформа Шафхаузен за деца, млади и семејства: На онлајн платформата може да најдете советодавни центри, понуди за слободно време и грижа, курсеви, курсеви за обука на родители и многу повеќе.*

► *IIntegres – Специјализирана канцеларија за интеграција за регионот Шафхаузен: Во кантонот има бројни културни здруженија за странци. Соодветен преглед на истите ќе најдете на веб-страницата на Службата за интеграција.*

Култура

Регионот Шафхаузен нуди богата и разновидна културна понуда. Почнувајќи од градскиот театар и малите сцени во различни општини преку регионалните театарски фестивали, овде можете да учествувате во живиот театарски живот. Разновидната филмска програма во кината во Шафхаузен и Штајн ам Рајн е надополнета со мали, убави филмски фестивали и спектакуларното кино на отворено на врвот на тврдината Мунот. Музејот кај сите светци, кој е познат и надвор од регионот, и разни галерии Ве покануваат на возбудливи изложби. Локалните музеи како што е музејот за лозарство Шафхаузен во Халау, Ви раскажуваат за регионалните особености, традиции и обичаи. Со џез-фестивалот Шафхаузен, музичкиот фестивал „Stars in Town" (Ѕвезди во градот), интернационалниот фестивал посветен на Бах и серијата концерти „Schaffhausen Klassik" (Шафхаузен класик), како и бројните места за одржување концерти, како што се културниот центар Камгарн и музичкиот клуб ТапТап, љубителите на музиката од сите жанрови добиваат квалитет за нивните пари.

► *kulturraum.sh: Културната платформа на градот и кантонот Шафхаузен информира за тековните настани, простори и можности за финансирање на културното творештво.*

► *nordagenda.ch: Онлајн календар на настани за регионот Шафхаузен.*

► *Blauburgunderland Schaffhausen: Настани поврзани со виното и винскиот регион Блаубургунерланд. Неделните календари на настани се објавуваат како додатоци на регионалните весници.*

Библиотеки и библиотеки за играчки

Библиотеките нудат бесплатен пристап до информации знаење за секого. Библиотеката Agnesenschütte и градската библиотека на Münsterplatz се двете јавни библиотеки во градот Шафхаузен. Тие се насочени кон сите без ограничување, промовираат слободно формирање на мислења и еднакви можности и нудат простор за самостојно учење, состаноци и размена на идеи. Членството е бесплатно и отворено за целото население во регионот.

Библиотеката Agnesenschütte нуди актуелна, повеќејазична нон-фикција и забавна литература за сите возрасти. Градската библиотека на Münsterplatz е архива за постара литература.

И во општините Халау, Оберхалау, Којнкирх, Вилхинген, Шлајтхајм, Нојхаузен ам Рајнфал, Штајн ам Рајн и Тајнген постојат локални библиотеки. Библиотеките за играчки на кантонот се наоѓаат во семејниот центар во Шафхаузен и Штајн ам Рајн. Библиотеките за играчки позајмуваат игри и играчки.

СЕКОЈДНЕВНИ НАБАВКИ

ПАЗАРЕЊЕ

Во регионот Шафхаузен нуди повеќекратни можности за пазарење. Намирници, специјализирани продавници, стоковни куќи и трговски центри нудат сѐ што Вашето срце ќе посака; од секојдневни производи до мода, часовници, мебел и накит. Добро сочуваните центри во стариот град Штајн ам Рајн и Шафхаузен се наоѓаат во пешачки зони и Ве покануваат да се шетате и лежерно да пазарувате. Многу општими одржуваат деловен директориум на нивната веб-страница. Во Pro City може да добиете информации за шопинг во центарот на Шафхаузен.

Работно време

Работното време на продавниците е различно регулирано. Многу продавници се отвораат наутро помеѓу 8:00 и 9:00 часот и затвораат помеѓу 18:30 и 19:00 часот. Некои од поголемите стоковни куќи се отворени подолго.

Цени

Цените на означените стоки се обврзувачки и вклучуваат ДДВ. Плаќањето воглавно се врши во готово, со дебитна картичка, поштенска картичка или со апликацијата за плаќање TWINT. Многу продавници прифаќаат стандардни кредитни картички.

Директно од фарма

На шареноликиот неделен пазар, во продавницата за фарми или на пазарот за фармери може да најдете свежи локални производи.

Неделен пазар во Шафхаузен: Вторник 07:00 - 11:00 часот & сабота од 07:00 до 12:00 часот

- *Schaffuuser Puuremärkt (Пазар на фармери во Шафхаузен) Вторник од 8:00 до 12:00 часот, петок од 9:00 до 17:30 часот и сабота од 08:00 до 12:00 часот Neuhuusermärkt (пазар Нојхаус): Петок 15.00-18.30 часот*
- *Pro City Schaffhausen: Информации за шопинг во стариот град на Шафхаузен.*
- *Здружение на фармери Шафхаузен: Информации и адреси за директен маркетинг на фармерите од Шафхаузен. Информации за фармерски продавници и тезги на пазари.*

СЛУЖБИ, ПОШТИ И БАНКИ

Повеќето канцеларии на службите во рамките на кантонот се наоѓаат во градот Шафхаузен. Различните општински и кантонални канцеларии имаат различно работно време. За тоа може да се информирате на веб-страницата на управата на Вашта општина или на веб-страницата на кантонот Шафхаузен.

Поштата ги нуди своите услуги во пошти, поштенски агенции или во помалите општини како домашна услуга. Работното време на истите варира во зависност од локацијата. Најдолго работно време има главната пошта спроти железничката станица Шафхаузен: Понеделник - петок 7:30 - 18:30 часот, сабота 8:00 - 16:00 часот.

Во кантонот Шафхаузен, различни регионални и меѓународни банки имаат една или повеќе филијали. Банките имаа различно работно време. Соодветната филијала на банката со задоволство ќе Ви даде информации.

- *Швајцарска пошта: Информации за поштенските услуги и цени.*

ДЕМОКРАТСКИ СИСТЕМ

Швајцарската демократија нуди бројни можности за изразување и учество во јавниот живот. Со приемот во државјанство ги добивате сите политички права и на федерални ниво и на ниво на кантонот Шафхаузен и Вашата општина на живеење. Политичките права, познати и како човекови права, се прилично далекусежни: Право на глас, бирачко право, право на иницијатива, право на референдум. На тој начин, народот може да предложи промени на Уставот (право на иницијатива) или може да отфрли закон што го изготвил Парламентот (право на референдум). Кога луѓето зборуваат за „суверен" во Швајцарија, тие мислат на народот. Политичките права се остваруваат на три државни нивоа: Федерална влада, кантони, општини.

Избори и референдуми

Федералниот, кантоналниот и општинскиот парламент и извршните тела се избираат од народот на секои четири години. Покрај изборите, гласачите се повикуваат на гласачите кутиии за да достават фактички предлози. Со децении, кантонот Шафхаузен има најголем одѕив на гласачи во Швајцарија. Тоа е исто така затоа што гласањето е задолжително во кантонот Шафхаузен. Според Изборниот законик, секој што нема да учествува на избори, ќе плати „глоба" во висина од шест франци.

Поделба на власта

Државата е поделена на три области. Собрание (законодавна), влада (извршна) и суд (судска власт). Законодавниот дом носи закони и ги контролира Владата и администрацијата. Извршната власт ги извршува законите, раководи и управува со државата. Судството носи пресуди, суди, казнува и штити. За секоја област постојат посебни институции на федерално, кантонално и општинско ниво.

На федерално ниво, Федералниот совет ја формира швајцарската влада. Владата ја бира Парламентот. Парламентот, пак, е избран од народот и се состои од два совета - Националниот совет и Совет на горниот дом (на Швајцарскиот парламент). Кантонот Шафхаузен е претставен со по две лица во Националниот совет и во Советот на горниот дом.

Федералниот суд го избира Парламентот. Кантонот Шафхаузен и неговите општини ја организираат поделбата на власта на следниов начин:

Законодавна власт

Кантон: Кантоналниот законодавен орган е кантоналниот совет. 60-те членови ги претставуваат различните окрузи и политички партии.

Општини: Законодавното тело на градот Шафхаузен е Големиот градски совет. Во некои општини како Нојхаузен ам Рајнфал, Штајн ам Рајн, Беринген и Тајнген, оваа функција ја врши Советот на жители. Во другите општини тоа е Собранието на општината.

Извршна власт

Кантон: Кантоналната влада е составена од пет владини советници, од кои секој води оддел. Регионалното претседателство секоја година го презема еден од владините советници.

Општини: Извршното тело на градот Шафхаузен е Градскиот совет. Штајн ам Рајн има и градски совет, во сите други општини, извршната власт е во рацете на општинскиот совет.

Судска власт

Вишиот суд е највисокиот суд во кантонот Шафхаузен. Тој е одговорен за делење правда во сите области на правото и за надзор на сите независни судски органи во кантонот. Тука спаѓаат, на пример, кантоналниот суд, канцеларијата за наплата на долгови и стечај, мировната канцеларија, арбитражниот одбор за прашања за изнајмување, органот за заштита на деца и возрасни и многу повеќе.

► *Кантон Шафхаизен - власти: Детални информации за извршната, законодавната и судската власт на кантонот.*

► *ch.ch: Детални информации и новини за Швајцарија.*

МОЖНОСТИ ЗА ПОЛИТИЧКИ АНГАЖМАН НА СТРАНЦИ

Иако странците не можат да ги остварат политичките права споменати во кантонот Шафхаузен, постојат бројни други можности за учество во јавниот живот и влијание врз иднината на заедницата. Странец може да работи во секое време во здружение некоја населба, локално здружение, професионална организација, спортски клуб или во советодавна комисија. Како и Швајцарецот, така и странецот има право на петиција. Правото на петиција на секого му дава можност да се обрати со прашања, предлози, критики или поплаки до властите на општинско, кантонално или федерално ниво. На тој начин може да се влијае на одлуките што ги носат државните органи.

ПРИЕМ ВО ДРЖАВЈАНСТВО

Со прием во државјанство стекнувате политички права во Швајцарија. Луѓето кои подолго време живеат во Швајцарија може да аплицираат за швајцарско државјанство. Дали ќе се користи обична, поедноставена процедура или олеснет прием во државјанство, во суштина зависи од должината на престојот и причината за престој во Швајцарија. Во случај на олеснет прием во државјанство (обично сопружници на швајцарски државјани), барањето се поднесува директно до Федералната влада, инаку, во кантонот Шафхаузен, барањето се поднесува до општината на живеење.

Лицето кое бара прием во државјанство се очекува да ги исполни следниве услови:

- Да е прилагодено на општинските, кантоналните и швајцарските услови;
- Да е запознаено со швајцарските животни прилики, традиции и обичаи;
- Да го почитува швајцарскиот правен систем и да не ја загрозува внатрешната или надворешната безбедност на Швајцарија;
- Да има доволни познавања на германскиот јазик;
- Да има регулирани лични и финансиски околности. (Објаснување ќе најдете во

Законот за граѓански права на Кантонот Шафхаузен, чл. 6)

► *Кантон Шафхаузен – Служба за правда и општини (Amt für Justiz und Gemeinden): Информации за процедурите за прием во државјанство и сите формулари за аплицирање за стекнување граѓански права.*

INTEGRES, ИНТЕГРАТИВЕН ЦЕНТАР ЗА РЕГИОНОТ ШАФХАУЗЕН, КОНТАКТ ТОЧКА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА И ИНТЕРКУЛТУРНИ КОНФЛИКТИ

Живеете и работите во нашиот регион и би сакале подобро да го запознаете. Со задоволство ќе Ви помогнеме во интеграцијата во нашата земја и регионот. Нашиот тим ќе Ви помогне со секојдневните прашања или со изборот на вистинскиот курс. Во кантонот Шафхаузен има широк спектар на курсеви по германски јазик и курсеви за интеграција

Консултантски области

- Совети за германски јазик и курсеви за интеграција
- Помош при пополнување формулари и кореспонденција со властите, осигурителните компании или институциите
- Совети за секојдневни прашања и упатување до соодветни стручни канцеларии
- Совети во врска со расизам, дискриминација и меѓукултурни конфликти
- Првични информации за новодоселени

Трошоци

Советувањето е бесплатно.

Работно време

Без претходно закажување за време на следните работно време:
Понеделник и среда: 9:00 часот - 11:00 часот / 14:00 часот - 17:00 часот
Вторник: затворено
Четврток и петок: 14.00 - 17.00 часот
Надвор од работното време: Термин по договор.

Место

Integres - Специјализирана канцеларија за интеграција за регионот Шафхаузен:
Krebsbachstrasse 61
8200 Schaffhausen

Комуникација

Телефон: 052 624 88 67
Електронска пошта: info@integres.ch

ИСТОРИЈА

Integres е основан во летото 2004 година како компетентен центар за прашања за интеграција. Сепак, центарот за интеграција располага со мошне подолго искуство. Веќе во 1972 година, широката асоцијација од граѓанското општество, бизнисот и политиката основаше точка за контакт во Шафхаузен за швајцарски странци со цел да ја поддржи интеграцијата на странското население и да промовира културна размена. Во годините што следеа, точката за контакт формираше една од најважните врски помеѓу мигрантската популација и нивната нова татковина. Помошта честопати беше ориентирана кон секојдневието; оние кои бараа совет, беа поддржани во правилното пополнување на официјалните формулари или закажување лекарски термин. Денес, Integres продолжува да дава совети, но првенствено служи како центар и, како специјализирана агенција, посветена на успешна интеграција и структурно и концептуално.